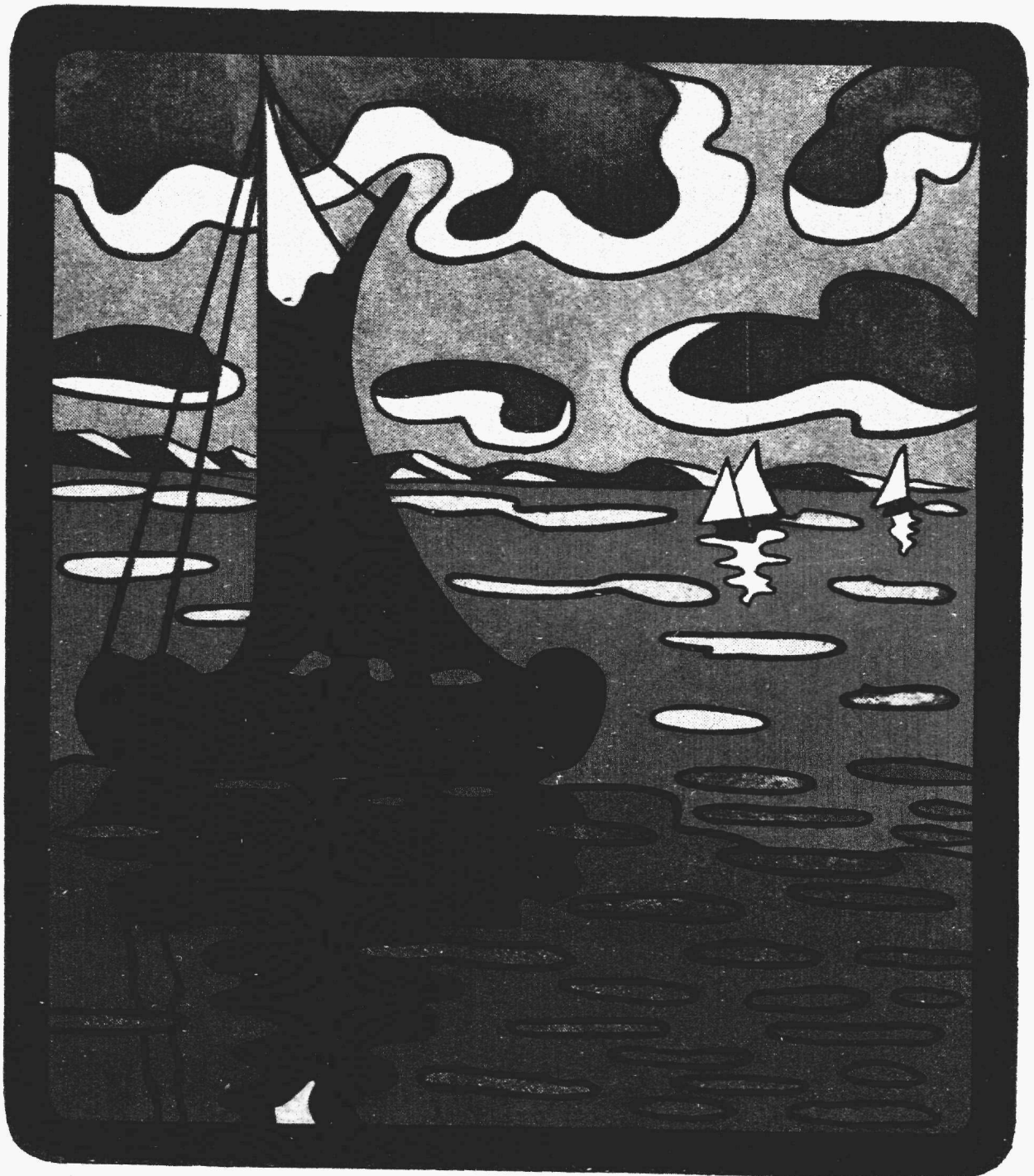

ADU

Nr. 38

22. September 1923

DAAMIDE TUALETTIDE SPETSIAAL-ÄRI
J. S A A R

Tallinnas, Narva mnt. 19.

Pakub austatud daamidele kõige suuremas valikus elegantsemaid viimaste Pariisi modellide järgi valmistatud õhtu- ja balli-tualette, siidi ja villaseid kleite, pluuse, kuubesid, pesu j. n. e. valmis ja

tehakse tellimiste järgi.

Töö osavate meistrite järelvalvel kiire ja korralik.

Hinnad väljaspool võistlust.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus
«PÄEVALEHT»

Kõige suurem graafikatööstus Eestis

Kõige uuemate võimalustega sisseseatud

trükikoda

Kõige suuremad ja täielikumad rotatsioonmasinad, kiirpressid ja ladumasinad. Kõige miimekesisem trükilähedede valik j. n. e. j. n. e.

Litograafia

Offsettrükk

Kõige täielikum, moodsaite abinõudega töötav

tsinkograafia

valmistab võrdlemata hästi, kõige kiiremini ja korralikult kõiksugu graafilisi töid ja võib sellel alal oma täiesti uue sisseade tõttu paremate väljamaa sellekohaste ettevõtetele -- julgesti võistelda --

Töö kõige kiirem ja korralikum!!!
!!! Hinnad kõige mõõdukamad !!!

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
ED. HUBEL
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA NÄDAL

I AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKK TÄNAV 2
TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1-2

EESTI KUJUTAVATE KUNSTNIKKUDE KESKÜHINGU TEINE ÜLEMAALINE NÄITUS.

ALFRED VAGA.

Võrreldes kaks nädalat tagasi avatud Eesti kujutavate kunstnikkude kesküingu teist ülemaalist näitust sama ühingu esimese näitusega möödunud sügisel, tuleb üldmuljena konstateerida märksa kõrgemat üldist kunstlist tasapinda maalil, kuid madalamat skulptuuris.

Esimese nähtuse põhjuseks on ühest küljest mitme andevaese, vaevalt kunstniku nime vääriva maalija tööde ärajäämine näitusest, teisest küljest aga „Pallase“ kunstnikkuderühma osavõtt eesotsas meie andekama maalija N. Triik'iga, mõne noorema kunstniku produkt-

N. Triik. Portree. (Joonistus mustas ja punases.)

N. Triik. Portree. (Akvarell.)

siooni väärtuse silmnähtav tõus ja head välja-panekud R. Nymani poolt. Skulptuuri madalam tasapind on tingitud aga J. Koorti kõrvalejäamisega, kes korraldades oma tööd erinäituse, ühingu näitusel ainult ühe võrdlemisi kahvatu tööga esinenud on, mis skulptuuri üldpinda tõsta ei suuda.

Parema maali on näitusel välja pannud N. Triik. See on naisportree akvarellis, numbri all 157. Lihtne oma käsitusviisi poolest, tagasihoidlik värvides ja tehniliselt täiuslik, on see meistritöö sõna tõsisemas mõttes, täieline tervik ja kahtlemata parem akvarell meie maalikunsti senises toodangus. Niisama seisab arvustusest kõrgemal ka tema portree nr. 158 — kahevärviline meisterlik joonistus mustas ja punases.

Seda, mis öeldud nende kahe portree kohta, ei saa aga sugugi korrata Triiki teise kahe portree kohta, mis maalitud õlis. Neis, eriti naisportrees, tundub mingisugune pealiskaudsus ja lõpetamatus, nad on hulga nõrgemad nii mitmestki kunstniku varemast tööst, neis puudub saavutus, mis iseäranis tuntavaks saab, kui meeletuleta Triiki sarnaseid suurepäraseid maale, nagu näiteks pr. Villmer-Luiga ja H. Laipmani portreed. Siiski ei ole need tööd iseenesest kaugeltki mitte halvad, kuid nad on halvad Triiki kohta, kes meid paremate töödega on hellitanud.

Ülejäänud neli tööd — stiilne maastik akvarellis ja kolm huvitavat sümbolistlist kompositsiooni — väärivad täiel määral kunstniku head nime, kuigi nad ei esita suuremaid nõudeid. Kahju ainult, et kunstnik viimaste aastate kestes on olnud nii vähe produktiivne.

N. Triiki tööde lähemas naabruses on üles seatud teise meie vanema maalija, A. Janseni tööd, mis head võimalust pakub nende kahe kunstniku võimiste võrdlemiseks. Juba esimese pilgu järele on selge, et Jansen Triikiga mingisugust võrdlust välja ei kannata, ning lähema vaatlemise järele äratavad Janseni tööd tahtmata mingi imeliku pahameele tunde. Selle põhjus ei lase end otsida — selle tekitab ene-

sekriitika puudus kunstnikul, millest kõneleb meile pea igaüks tema tööd.

Nii tema suurem maal „Suvi,“ — noor naine kerges kollases rõivis kesk suvipäikese heledat valgust, käel laps, kes sirutab oma nõrga käekese õhus hõljuva liblika järele; fooniks valgetest pilverüngastest kaetud taevast, mis ülalpool naise ja lapse pea kohal avanedes moodustab neile tumesinise tagapõhja; all künnaline haljendav maastik ümberpaisatud õunakorviga eesplaanil naise jalge juures ja viljakandva õunapuuga tagapool. Aine iseenesest

hästi mõeldud ja huvitav, kuid selle teostamine ei ole aga kaugeltki mitte õnnestanud, kaugeltki mitte rahuldav. Naine, eriti naise pea, on maalitud võrdlemisi rahuldavalt — nii joone, vormi kui värvide poolest, sama hea on ka maastik, kuid laps! — võimata halb on laps! Anatoomiliselt valesti joonistatud puudub lapsel keskmine kehaosa, pea ja jalad on vormitud, käed tombutaolised. Kui kunstnik selle puuduse pildilt kõrvaldaks, — see seisab kahtlemata tema võimiste piirides, — kui ta pehmendaks soojemaks tooniks liig toore sinise värvi taevast, muudaks toonikamaks pilved ja usutavamaks libliku, võiks see maal olla üldiselt enam vähem rahuldav. Praegu ei suuda see aga mõjuda tervikuna ja haavab silmi oma vigadega ja ühtlusetusega.

A. Jansen. Eksootiline teema. (Õli.)

Teine Janseni suurem maal „Eksootiline teema“ on oma käsitusviisi poolest ühtlasem ja ei sisalda sääraseid suuri vigu kui esimene, ent maalitehniliselt on ta nõrgem naisfiguurist esimeses pildis. Kokkuvõttes võiks selle maaliga süski kuidagi rahul olla, kui ei oleks varemalt olnud suurt Prantsuse maalijat Paul Gauguin'i ja tema suurepäralist maali eksootiliselt Tahiti saarelt „Puuvilja kogumine,“ mis Janseni „Eksootilist teemat“ ainult viimase nõrgaks jäljendiks tunnistada lubab.

Kolmas maal „Pulmasõit“ tahab pakkuda midagi rahvuslikku ja eestipärast, mida nõuti meil juba enam kui kümnekond aastat tagasi meie esimeste kunstinäituste ajal asjatundmatute arvustajate poolt ning mida on vii-

masel ajal nõutud teatud ametlikkude ringide poolt, kuid on ainult veel üheks selgeks näiteks kuivõrd absurdne on rahvuslikkuse nõudmine kunstilises loomingus. Meil ei ole mõnel pool veel sugugi arusaamisele jõutud, et esimene tingimine kunstiliseks loominguks on v a b a d u s, kuna ainult kunstniku hingelaad, temperament, andekus ja tehnilised võimised need elemendid on, mis täielise rippumatuse juures igasugustest tendentsidest ja kõrvalmõjudest kunstilisele loominguks omapärase väärtusliku ilme annavad ja üldse kunstilist loomingu võimaldavad. Rahvuslik iseloom on aga juba lisaaaine, ilma milleta võib läbi saada ja ilma milleta peab läbi saama, kui kunstniku hinge ei ole looduse poolt pandud erilist tunnet, mis ühendaks teda kui salapärase lõngaga rahva esteetikaga ja sellega, mis rahva hinges suurt ja omapärast. Ainult niisugune kunstnik, kellele antud see eriline tunne, võib tõesti anda midagi tõsiselt-rahvuslikku, mis pole võlts ega tehtud, — ilma selle omaduseta on rahvuslikkuse otsimine jaht seotud silmaga nägematu ja kättesaamatu järele. Rahvuslikkuse nõudmine on seega ainult kunstniku eksitamine ja õigelt teelt kõrvale juhtimine.

Janseni „Pulmasõit“ oma kirjatud tekkidega ja värviliste lookadega esitab just nimelt sarnast tehtud ja võltsitud rahvuslikkust, sest see maal pole ei realistlik külapilt, ammutatud tegelikust rahvaelust, ega eelnimetatud erilise tunde läbi tabatud rahvahinge iseloomulikuma avaldusmomendi kujutus, vaid kõrval külaelust ateljee nelja seina vahel rahvuslikkuse ja eestipärasuse nõudjate vähearenenud maitsele vas-

N. Triik. Maastik. (Akvaarell).

tavalt linnalase prilli läbi loodud pilt armsast naiivist maarahvast. Ka tehniliselt ei suuda „Pulmasõit“ kahest eelmisest tööst kõrgemale tõusta ning sisaldab vigu joonistuses ja kompositsioonis. See mis öeldud „Pulmasõidu“ kohta, maksab samal määral ka Janseni „Kavandi“ kohta.

Üldse on Janseni and, mis küll suur ei ole, kuid mida eitada ei saa, distsiplineerimata ja andub kergesti kõrvalmõjudele, ning ühtlasi ei tunne kunstnik oma võimiste piirid ega õieti ka seda, mida ta oma töödes saavutada tahab. Sellest see iseloomuta tehnika ja käsitusviis, mis on isesugune pea igas tema töös, ning omapärase — jansenliku — ilme puudumine kogu tema toodangus, kuna näiteks igas P. Areni töös, olgu see joonistus, etüüd või suurem maal, leida võime ikkagi midagi iseloomuliku omapärast, midagi omast ainult Arenile. Janseni kaks portreed — üks suurem naisportree ja kirjanik E. Petersoni portree kannavad eriliselt selgelt selle iseloomutuse ja distsiplineerituse tunnuseid, ning vaadeldes neid on raske mõista, mida kunstnik neis töödes saavutada on püüdnud.

Portree, kui niisugune, jaguneb oma iseloomu poolest, nagu teame, üldiselt nelja järku: ajalooline portree, psühholoogiline portree, karakterportree ja impressionistlik portree. Kui kunstnik maalides suudab aru saada ja edasi anda kujutatava isiku näole ajapitseriga surutud välise ja sisemise märkide üldkogum, siis saab

A. Jansen. Pulmasõit. (Õli.)

sarnane portree ajalooliseks, kuna ta ajaloolise dokumendina meile mõiste annab teatud ajajärgust, teatud rahvusest. Nii võib näiteks iga Velaskezi kuningliku portree järele kogu Habsburgide suguvõsa ajaloost üldist pilti, üldist mõistet saada, kuna tema teised portreed meile tuntavaks abiks on selle ajajärgu mõistmiseks, milles elasid Velaskezi portreede algkujud.

Ajaloolisele portreele seisab teatud määral lähedal psükoogiline portree. Kui kunstnik oma maalil peale kujutatava isiku välise ja sisemise ilme edasiandmise tabada suudab ka seda, mis selle isiku sisemises minas omapärase mat ja väärtuslikumat ehk üldinimlikku, siis muutub see portree psükoogiliseks. Niisugune on näiteks N. Triiki pr. Villmer-Luiga portree, mis ei kujuta üksi pr. Villmer-Luiga isikut, vaid avaldab viimase läbi ka näitleja sügavat hinge. Samuti ei näe meie Triiki maalitud H. Laipmani portrees mitte üksi viimase isikut, vaid kahtlemata ka samal määral kunstnikku, näeme midagi üldiselt omast igale kunstnikule.

Karakterportree omakord annab edasi iga kujutatava isiku iseloomulikuid omadusi tema välise tunnusmärkide kaudu, kus juures selle isiku sisemine ilme enam varju jääb. Sarnased on suurem osa H. Laipmani portreedest. Sellevastu jälgib impressionistlik portree esimeses järjekorras valguse, õhu ja värvitoonide varjundite mänglemist kujutatava isiku näol ja

P. Aren. Alevikõrts. (Õli.)

peavormi iseäraldusest. Sellepärast ei leia meie selles portrees isegi mitte päevapiltlikult täpset pealiskaudset sarnasuse edasiandmist. See on lihtsalt halb, nõrgalt joonistatud ja abitult maalitud näopilt, mis küll alguju ära tunda lubab, kuid kunstilise portreeni ei küüni. Parem on naisportree, mida kunstnik impressionistlikult käsitada püüdnud, siiski on ta aga maaliliselt ja käsitusviisi poolest nõrgem naisfiguurist maalil „Suvi“, mida portreena võttes teistest õnnestatumaks lugeda tuleb.

Nõrgad on ka Janseni maastikud ja osalt väga räpakalt maalitud, — nii iseäranis Narva maastik nr. 48., mida, kui teda võrrelda näiteks R. Nymani pehme, värviküllase, tehniliselt korraliku maaliga Alhamb-rast nr. 126, üldse raske kunstitööna võtta on.

Kokkuvõttesnäitavad Janseni tänavuaastased tööd tuntavat tagasiminekut, ning ainult kõrvalmõjudest vabanemine, süvenemine käsitavasse ainesse ja suurem nõudlikkus enese vastu võivad teda jälle edasi viia tõsisema kunstilise loomingu poole.

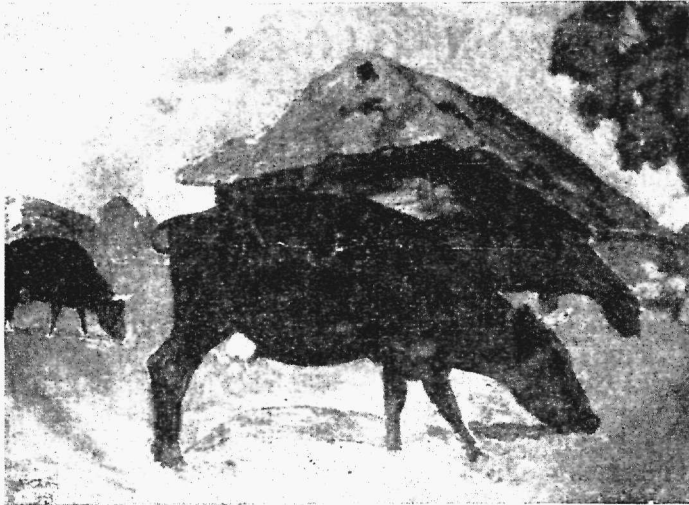
P. Aren on Jan-

P. Aren. Rannaküla. (Õli.)

senist kahtlemata palju andekam, omapärasem ja tema võimised suuremad — ta on silmnähtavalt parem joonistaja, kuigi tema joonistus alati realistiliselt õige ei ole. Kuid ka akadeemiliselt õige joonistus ei tähenda alati kunstiliselt õiget joonistust, — tähtis on ainult, et joonistus, ükskõik missugune ta ka ei oleks oma iseloomu poolest, usutav oleks, nimelt kunstiliselt usutav, — siis omab ta omale kunstis olemisõiguse, siis omab ta kunstilise väärtuse. Nii ei või keegi vähegi kunstist arusaaja eitama tulla näiteks A. Vabbe suuri võimisi joonistajana ja tema joonistuste kunstilist väärtust, kuigi ta selle kunstniku töid nende iseloomu pärast ei pooldaks, kuigi temal vool, mida esitab Vabbe, üldiselt vastuvõtmatu oleks.

Kuid pöörame tagasi Areni juure. Tema kolmest suuremast maalist on „Alevi kõrts“ üks parematest näitusel, ehk ta küll rutulsuse jälgi kannab ja teatud määral pealiskaudsena tundub. Siiski on selles töös näha saavutust, mis eel-

P. Aren. „Kari“. (Õli. *)

nõrgem, äratav aga huvi kui katse monumentaal-dekoratiivset käsitlusviisi portreemaalises tarvitusele võtta, mis osaliselt, nimelt kujutatud naise riiete juures, õnnestanud on.

Vähematest töödest on hea valguse- ja värviküllane „Rannaküla“, millest soe kodune tunne vastu hoovab, — see on tõesti Eesti rannaküla. „Kari“, „Talutuba“ ja „Sirelid“ nr. 14 on etüüdidenähtavad, kuna „Merekaldal“ ja „Sirelid“ nr. 11. näitusel ära oleks võinud jääda, — kunstiliselt ei suuda nad pakkuda midagi, alandavad vaid ainult kunstniku tööde üldiselt võrdlemisi head kogumuljet.

(Järgneb.)

TULSIDAS.

RABINDRANATH TAGORE.

Kaarel Kaljo tõlge.

Tulsidas, poeet, rändas sügavais mõtteis Gangese kaldal, sääl mahajäetud maal, kus nad omi korjuseid põletavad.

Ta leidis naise oma surnud abikaasa jalgade ees istumast, ilusasti rietatult nagu pulmapäevaks.

Naine tõusis üles, kui ta nägi teda, kummardus tema ette ja lausus: „Luba mulle, meister, Sinu õnnistusega oma abikaasat taevas järgida“.

„Milleks sarnane rutt, mu tütar?“ küsis Tulsides. „Kas ei ole ka maa mitte Selle oma, kes taeva lõi?“

„Taevasse ma ei igatse“, ütles naine, „ma tahan oma meest“.

Tulsidas naeratas ja lausus talle: „Mine oma koju, mu laps. Enne kuu möödumist leiad Sa omale abikaasa.“

Naine läks täis rõõmsaid lootuseid koju. Tulsidas tuli ta juure igapäev ja andis talle ülevaid mõtteid mõtiskeluks, kuni ta süda ääreni jumaliku armastusega täidetud oli.

Vaevalt möödus kuu, kui ta juure naabrid tulid ja küsisid: „Naine, leidsid Sa juba omale mehe?“

Lesk naeratas ja lausus: „Jah“.

Inneldudes küsisid nad: „Kus ta on?“

Mu Isand on mu südames, Ta on minuga üks“, ütles naine.

*) See ja kõik eelmised Parikas'te fotogr. ülevõtted.

MISSUGUNE ON ÕIGE EESTI KEEL?*)

J. VÄINASTE.

See on küsimus, millega laiem publikum praegu kõige sagedamini pöördub keeleteadlase poole. Ta on selleks ka täiesti õigustatud, sest keel mida tarvitavad omis teis meie nooremad kirjanikud ja ka paljud haritlased oma kõnekeeles, ettekannetes ja kirjutuses, — on nii kaugele lahkuminev meie harilikust kõnekeelest, et sellest „ilma sõnaraamatuta“ tõesti aru ei saa. Paljudki otsekohesed inimesed rahva seast ütlevad et uuem kirjandus „kuhugile ei kõlba“ (etteheide käib siin osalt ka sisu kohta). Loomulikult tekib siis küsimus, kumb keel on õige — kas see mida tarvitab rahva enamus, või see mida tarvitab salgake haritlasi, — ei või ju ometi mõlemad õiged olla?!

Kahjuks ei või keelemees siin otsekohe vastust anda, mis küsijat rahuldaks: ta on sunnitud alguses mõnegi eelseletuse andma ja lõppude lõpuks hoopis niisugusest vastusest loobuma, nagu seda küsija poolt oodetakse.

Kõigepealt tuleb õige keele küsimuses eraldi käsitleda rahva kõnekeelt ja haritlaste kirjakeelt, sest need ei ole kaugelki üks ja seesama. Meie rahva kõnekeel jaguneb murretesse, muutub külast külla, kihelkonnast kihelkonda. Üldist rahva kõnekeelt, mida võiks igas kodumaa nurgas kuulda, meil ei ole. Haritlaste kirjakeel aga, mida tarvitatakse raamatuis, ajalehtedes, koolides, ametiasutuses, — on ühtlane üle terve Eesti.

Missugune oleks siis õige rahva kõnekeel? Missugune murrak on kõige õigem, missugune kodumaa nurk kõneleb kõige puhtamat emakeelt? Vastus: ta on igalpool õige ja just nii kuidas teda kuskil kõneldakse, muidugi mõista, kui ta mitte teiste keelte mõjul ei ole solgitud, nagu näit. Petseris. See vastus ehk tundub küll mõnelegi paradoksiline, kuid ometi on lugu nii. Ei saa ütelda — vähemasti keeleteadlane ei või seda, — et põhjaeesti kõnekeele kujud linnas, kadakas, katki, laps, mustad, täht jne. õigemad oleksid kui lõunaeesti liinan, kattai, katki, laits, või Kodavere mussad, täst jne. Ei saa sellepärast ütelda, et kõik rahvasuus tarvitavad sõnakujud on keeleajaloolisest seisukohast õiged, sest nad on kõik teatud muutuste teel vanemaist keelekujudest saadud. Kord, kauges minevikus, pidi olema ühtlane eesti keel. Aastasadade, isegi aastatuhandate

kestes, kui rahvas laiema alale elama asus, ja vastastikune läbikäimine vähenes, on ühes kodumaa nurgas mõni teatud häälik teatud seisukohas muutunud või kadunud, teises nurgas teine. Mida kauem kestab niisugune lahus keele arenemine, seda suuremaks muutuvad lahkuminekud. Väiksel eesti rahval ei saa nad nii suured olla kui mõnel suurrahval, näit. venelastel. Mõned näited häälikute muutustest ja kadust: mõnes kohas on näit. püsinud pikk a-häälik (maa, saapad), teistes on ta muutunud ua-ks (mua, suapad). Lõunaeestis on kadunud mitmuse lõpp -d, üteldakse: laitse tuleva, agana lendva jne. Ise vahe tuleb veel sellest, et igas murrakus leidub terve rida erisuguseid sõnu, mida teistes ei ole, näit. lõunaeesti: peni, susi, väits, hame, lämmi jne.

Kõnekeel on alalises muutumises, nii oma häälikulise kuju kui sõnade tagavara poolest. Meie ei pane seda muutust harilikult mitte tähele; ka ei ole muutus ühe inimpõlve kestes küllalt silmatorkav. Kuid 1000 a. tagasi kõlas eesti keel palju teisiti kui praegu, ja 1000 a. pärast jällegi hoopis teisiti. Muutuvad kõik elavad, kõneldavad keeled. Siit on ka seletatav see mitmele nii väga võõrastav lahkuminek, mis näeme inglise ja prantsuse keele kõneldava ja kirjutatava kuju vahel: kirjas on sõnade kuju jäänud endiseks, kõnekeeles aga palju muutunud.

Olgugi et rahva kõnekeel igalpool ja igal ajal õige on, nii kuidas seda teatud momendil kuskil kõneldakse, võib temas siiski teatud „vigu“ leida, nimelt, kui ta iseeneses vastu eksib. Kõige sagedamini ilmub see nõnda nimetud „vääranalooiates“. Olgu selleks mõned näited: sagedasti kuuleme „panin“ asemel „pandsin“, „ani, jalgu“ asemel „anesid, jalgasid“ jne. Esimesel juhtumisel on võetud eeskujuks sõna „andsin“ ja segatud kaks sõnade liiki: ühel puhul, kui sõna tüves on „d“, ütleme andsin, kandsin jne, teisel puhul aga — panin, tulin, olin jne. Teisel juhtumisel on vääranalooogia sõnade „hobusid, rebasid“ jne eeskujul, sest ainult -ne-lõpulistest sõnades on -sid lõpp õige. Sarnaseid vääranalooogiaid leidub kõnekeeles palju, ja neid ei saa keegi sealt välja tõrjuda. Ka ei ole nad iseenesest miski suured eksitused, sest nad tekivad ikkagi eesti keele vaimus.

Pikemad seletused siin ainult mõne sõnaga puudutatud kõnekeele arenemise kohta leiduvad keeleajaloolistes käsiraamatutes ja kirju-

*) Õigekirjutus muutmata.

tusis. Siin piirdume ainult teadmise, et rahva kõnekeel on alati õige — kui ta aga puhas eesti keel on, — ükskõik kus seda kuuleme, kas Virus või Võrus, Kodaveres või Vigalas.

Kuid küsija jääb vaevalt selle vastusega rahule: ta tahaks hää meelega kuulda, et see kirjakeel, millest tal nii raske aru saada, on ebaõige eesti keel. Seda aga ei julge ükski keelemees tõendada, vaid ta kaldub uute seletustesse.

Nagu eelpool juba mainitud, peab kirjakeel olema üks ja ühtlane: ta ei saa erisugune olla kuskil linnas või maakonnas, vaid ühesugune terve eesti haritlaskonnale. Meil oli küll, paari aastasaja kestes, ja seda peaaesjalikult vaimuliku kirjanduse alal, Tallinna ja Tartu kirjakeel. — nüüd aga on viimane alla jäänud ja kadumas. Võitnud Tallinnamaa või põhjaeesti kirjakeel ei ole aga ise mitte mõni kunstlikult loodud keel, vaid kesk-põhjaeesti kõnekeel, sest sealt tulid esimesed selle kirjakeele loojad ja võtsid loomulikult oma murraku kirjakeele aluseks. Ta on sellepärast teatud mõttes ka murrak ja tundub võõram teiste murde aladele. Muidugi on püütud — ja püütakse ühtelugu edasi — seda kirjakeeleks muutunud kõnekeelt reeglipärasemaks teha (puhastada vääranaloogetest, võõrakeele sõnadest) ja sõnatagavara poolest rikastada.

Meie ei tohi unustada, et kirjakeele aluseks on kesk-põhjaeesti kõnekeel. Ja selle alusele peab ta ka jääma, vähemasti oma grammatilises kujus. Kui mõned hakkavad tarvitama lõuna-eestilist seesütlevat (linnan, Tartun, laevan jne) ehk kui Aavik soovib „kirjutatud“ asemele „kirjutet“, siis ei saa meie neid vorme p r a e g u mitte õigeks tunnista, sest sellega kalduksime kõrvale ühtlaselt põhjaeesti murraku aluselt. Kui aga need uuendused edespäi läbi löövad ja vanad kujud välja tõrjuvad, siis oleks kirjakeele alus muutunud ja need vormid oleks õiged.

On ju õieti ainult ideaal, et kirjakeel oleks ühtlane ja muutumatu, tegelikult on see võimatu, sest siis läheks ta pikema ajaga liig kaugemale kõnekeelest lahku, mis muidugi soovitatav ei ole. Sellepärast tuleb aegajalt kirjakeelt kõnekeelele vastavalt „parandada“. Siin tekib aga raske küsimus: Kelle võimupiiri kuuluks sarnane parandamine? Kes otsustab, mis võtta kõnekeelest või murrakutest kirjakeelde ja mis mitte?

Seni on otsustanud selle küsimuse meil osalt tegelik kirjakeele tarvitamine ise, osalt keelemeeste komisjonid ja koosolekud. Tulevikus saame ehk mõne autoriteetlisema asutuse selleks — kas või akadeemia —, praegu aga on meie kirjakeele ühtlus, nimelt ta õigekirjutuses

ja sõnade muutumises, kindlaks määratud. „Õigekirjutuse sõnaraamatus“, mis toimetatud Kirjanduse Seltsi poolt.

Kuid see sõnaraamat määrab kindlaks ainult sõnade kuju, ta ei määrata sõnu ennast. Missuguseid võime tarvitada ja missuguseid mitte. Siin aga just peitubki käesoleva küsimuse pearaskus: just kõnekeelele võõrad sõnad teevad meie uuemast kirjandusest arusaamise raskeks, hoopis vähem võõrad sõnakujud ja lauseehitus. Süüdi on nõnda nimetud „keelerikastamise“ püüe, mis iseeneest väga kiiduväärt ja tarvilik.

Meie kirjakeeles puudusid viimase ajani sõnad paljude väga igapäevaste ja tarvilikkude mõistete nimetamiseks. Kuni koolides ja ametiasutuses valitses võõras keel, tarvitasime võõrakeelseid sõnu oma sõnade puudusel, — nüüd aga kui meil emakeelne kool ja poliitiline iseseisvus, tuleb meil kõige kiiremas korras sõnu juure hankida, et meie kirjakeelest saaks haritud keel, milles võib igasugusid küsimusi harutada. Meie oleme viimastel aastatel nii mitmeski suunas hiigla samme teinud, — seda tuleb teha ka keele täiendamises, ka siin peame pingutama.

Meie kirjakeel on ühtelugu täienenud, kord kiiremas, kord aeglasemas tempos. Suure sammu tegi ta juba piibli tõlkimisega, mil korraga hulk uusi sõnu tuli juure leida. Endistel aegadel saadi keelerikastamise raskustest kõige sagedamini üle lihtsa tõlkimise ja liitsõnade loomisega, millest paljud praegu tunduvad kurnis kohmakad ja mitteeestilised (näit. südame-tunnistus, väljanäitus, kuritegu, surnukeha, näitemäng jne.); uuem aeg aga vajab sõnu, mis lühemalt ja tabavamalt mõistet väljendaksid, ja sellepärast tuleb mõnigi sissejuurdunud sõna uue ja paremaga välja tõrjuda.

Meie aeg tarvitab keelerikastamiseks teisi teid, nimelt: 1) uued sõnad võetakse oma murrakutest (näit. ennustama, mainima, hajuma) 2) ehk sugukeeltest, meil peaaesjalikult soome keelest (näit. suhe, nautima, säilima, loobuma) 3) luuakse uued eestilised sõnad (püstitama, toimima, anduma, vajama jne.)

Iga uue sõna elluviimisel on aga oma kriitiline silmapilk. Ettepanek uue sõna tarvitusele võtmiseks tuleb alati kellegi üksiku isiku poolt. — kes aga otsustab selle otstarvekohasust, kõlbavust? Kes lükkab ta kõrvale, kui ta ei kõlba ehk kes määrab ta üldise tarvitamisele, kui ta kõlbab?!

Nii palju kui asi puutub teadusliste oskus-sõnadesse, on meil tegutsenud erikomisjonid: nad on kokku seadnud sõnastikud (arstiteaduse, füüsika, keemia, maateaduse, matemaat-

tika jne sõnastikud), kust suur osa sõnu juba õperaamatute kaudu ellu läinud. Otsustajad on siin õpetajad ja õperaamatute kokkuseadjad.

Kes aga otsustavad uute sõnade saatuse, mis ei kuulu oskussõnade liiki? Otsustab tegelik kirjakeele tarvitamine, elu ise, peaaeglikult kirjanikud, ilu- ja ajakirjanikud. Iga uus sõna peab teatud „võitluse olemise eest“ läbi tegema, — suudab ta kirjanikkude südamed oma poole võita või mitte. Raskust suurendab veel see asjaolu, et ettepanekuid mitu võib olla, ja enne oodata ning mitme sõnaga vaevleda tuleb, kuni üks neist lõpulikult peatuma jääb.

Laiemal kihtidel ei aita siin muud midagi, kui tuleb püüda kirjakeele raskustest üle saada — kas või sõnaraamatuid tarvitades, sest niisuguseid on ka olemas — ja nimelt selle kindla teadmisega, et kirjamehed mitte miski „tuju“ pärast uusi sõnu tarvitusele ei võta, vaid keele ilu ja täielikkuse poole püüdes. Ühegi uue sõna kohta ei saa meie ütelda, et ta ei ole õige. Ta on ainult v õ õ r a s, aga ta võib hädasti tarvilik olla, ja kui ta kirjanikkude perele meeldib, siis lööb ta läbi, kui ka vahest keeleteadlased ta vastu peaksid olema*).

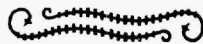
Kulub igatahes aastakümneid, kuni saame kirjakeele nagu ta peaks olema ja on teistel kultuurrahvastel, ja see kirjakeele väljakujunemise ajajärk teeb laiemate kirjanduse lugejate hulkadele paljugi raskusi, — aga neist peab üle saama.

Ühte halba nähtust meie kirjakeeles, mis

veel kaduda ei taha, peab tingimata hurjutama, see on — liigset võõrakeele sõnade tarvitamist. Võõrakeelne sõna peaks kõrvale jääma, kui vastav sõna emakeeles olemas. Sellest aga hoolitakse meil vähe. Iseäranis patustab siin ajakirjandus, mis just laiemate hulkadele määratud; ise asi oleks veel teaduslikes kirjanduses, kus vahest kohasem rahvusvaheline terminoloogia. Kui aga loeme ühtelugu ajalehtedes: „Rahamärkide tsirkulatsioon Eestis“, „Reparatsiooni küsimus“, „Mount-Everesti ekspeditsioon“ jne jne. — siis on see andeksandmatu. Miks mitte rahamärkide „liikumine“, „heakstegemise“ küsimus, M.-Everesti „uurimistekond“?! Siin võime vähemasti ilma miski kahtlusega ütelda, et ajalehed ei tarvita õiget eesti keelt.

Teistes küsimustes aga, nagu eelpool nägime, tuleb ettevaatlikum oma otsustes olla ja mitte kohe õige või vale keele küsimust teravalt otsustusele panna.

Lõpuks ütleme veel laiema kirjandust lugeva publikumile: Teil on õigus, — uute sõnade liig rohke tarvitamine teeb raskusi. Neid võiks vahest vähem korruga pakkuda, et võimalust anda nendega aega mööda koduneda, kuid tutvuneda nendega tuleb, sest suurem osa neist jääb meie kirjakeelde. Rahva kõnekeel jääb igavesti puutumatuks, ja selle „õiguse“ juures ei saa keegi kahelda, kuid kirjakeelne tuleb õigeks pidada ja harjuda selle keelega, mida loonud haritlaste vähemus.

ANEKDOODID MUUSIKERIDEST.

Kord mängis Liszt Peterburi keisrikojas. Ettekande ajal aga tsaar vestis juttu oma kõrval istuva daamiga. See vihastas Liszti. Tüki aega kannatas ta; kui aga jutujärgest valjemaks läks, lõpetas äkki mängu. Imestunud vaatab tsaar kunstniku otsa ja küsib põhjust. Sägava kummardusega vastab Liszt: „Kui isandad räägivad, siis on teenrite kohus vaikida.“

Muusikaõhtul kellegi vürsti juures Clara Schumann kannab klaveril ette mõned oma mehe kompositsiooni-

dest. Mängu lõpul küsib vürst kuulsuse tipul seisvalt Robert Schumannilt: „Olete teie ka musikaalne?“

Kiiresti tõttav Hans Bülow pöörab kokku kellegi võõra isandaga hotellitrepil.

„Eesel!“ karjub talle isand vihaselt.

Bülow (viisakalt mütsi kergitades ja kummardades):

„Väga rõõmustav. Minu nimi on Bülow.“

*) Näiteks võiks olla sõna „tänav“, mis nähtavasti tahab „uulitsa“ välja tõrjuda, kuigi siin vastu on kõnelnud ja näidatud, et sellega keel sõnade poolest kehve-maks läheb, sest kaduma läheb vahetegemine linnaulitsa ja külatänav vahel.

Ühel „Salome“ proovietendusel sattus Richard Strauss tempo pärast ägedasse sõnavahetusesse orkestrijuhiga. Lõpuks ta hüüdis vihaselt: „Kes on teie arvates siis selle operi komponeerinud, kas mina või teie?“

— Jumal tänatud, teie — vastas orkestrijuh.

KUI MAAPIND KÕIGUB.

Jaapani maavärisemise puhul.

2

Uuemad uurimised näitavad, et tektooniliste maavärisemiste tsentrum (põrutusjõu keskoht) 50 kuni 100 kilomeetri sügavuses maa all asub. Kui nüüd aga meele tuletada, et geoloogide arvates maakera väline koor kõigest 35 kilom. paks on ning et pärast seda poolvedel, kihiline vaheruum kuni 800 kilomeetrini ulatab,

õppimine ei ole aga praeguste uurimisabinõude juures veel võimalik.

Et tektooniliste maavärisemiste juures meil maakera seesmiste tulede jõuavaldusega tege mist on, seda tõendab nende maavärisemiste geograafiline jaotus. Vähemalt üheksakümnen dikku kõigist tektoonilistest maavärisemistest

Üldvaade Jaapani pealinnast Tokiost, mis maavärisemise läbi osalt hävines.

kust peale juba lõpulikult maakera vedel seemus algab, — siis peab kindlasti oletama, et tektooniliste maavärisemiste juures maakera ürgtuled mõõduandvad on. Teoreetiliselt pole sugugi raske tõeks võtta, et sügavas, suures „vaheruumis“ gaasid pakitsevad ning et vedel laava aegajalt välise katte pragudesse ning kihitidesse tungib, sünnitades seal ristsihilisi (vertikaal) tõukeid. Sealjuures tuleb hõlpsasti maakera välise katte alumiste osade purunemist ja suurte, lahtirebenenud pankade tulivedelikku langemist ette, mis maakera pinnal enast põrutustena tunda annab. Kõik see on, muidugi, oletus, teadlikult põhjendatud oletus; laava tegevuse lähem uurimine ning tundma-

leiavad aset kahel kitsusel maakera zoonil: Vaikse ookeani (zirkumpazifische) ja Alpi-Himalaia (alpin-himalaische) zoon. Nimetatud kohtadesse tekkisid maakera eelmistel geoloogilistel epookidel (maakera praeguse välise kuju, mannerite jaotuse kujunemise ajal) kõrged mäeahelikud. Ka ürgaegse oletatava manneri (nimelt Atlandiidi manneri) suurmägede jälgi leidub siin. Ja nii võime siis tõeks võtta, et tektoonilisi maavärisemisi neis paigus ette tuleb, kus maakera tulivedelik viimase na kõige intensiivimalt tegutses. Maakera jaoks on need kohad teatud pragunemisjoonteks, märgitud suurte mäeahelikkudega.

Alpi-Himalaia zoon algab Pürenäi poolsaa-

Asakusa torn Tokios,
mis maavärisemise puhul kokku langes ja sadad inimesed rusude alla mattis.

rel ning venib Euroopa ja Aasia mannerit mööda ühe haruga Austraalia ning India vahelisteni Sundi saarteni, teise haruga — Ida-Siberisse. Alpi, Karpaadi, Kaukasi ning Himalaia mäed kujutavad selle zooni haripunkti.

Vaikse ookeani zoon ringitseb, nagu selle nimest juba aimata, Vaikset ehk Suurt ookeani. Idas lõpeb see hiiglaring põhja ning lõuna Ameerika Kordilieri ahelikud. Aljaskast venivad mäed Aleuti tuldpurskava saarestiku jões Kamtshatka poolsaarele. Jaapani, Filippiini ning Uue-Guinea mäed on selle suure aheliku eraldatud osad. Suurem hulk maakera kustunudest kui ka tegevatest vulkaanidest asub sel zoonil.

Kõike ülemalkirjeldatud arvesse võttes, nimetab prof. Suess tektoonilisi maavärisemisi mägedetekkimis - sümfonia viimasteks helideks. B. Lindemann lisab siia juure, et see ainult viimase helin pole, vaid jätkuv jõuavalud. Needsamad jõud, mis kord ürgaegsest oletatavast merest (Tetisest) suured mäeahelikud püstitasid ja muistse manneri asemele uued mannerid moodustasid, töötavad praeg-

gugi edasi ning annavad end aegajalt maapealsetele suurelkkudele raskete maavärisemiste näol tunda.

Aga mägede kujunemisel töötavad kaasa veel mitmed maakera välises kattes peituvad tegurid, esimeses jões kihtide edasilibisemine, mida kõige tavalisemalt mereäärsetes ribades ning merepõhjas ette tuleb. Nii näituseks tuleb enamasti igal aastal kaabelite rikkimine ette, nimelt kihtide nihkumise tagajärjel ookeani põhjalibastikkudel. Maavärisemisi saadab tihti mere kalda libisemine. Nii nihkus muu seas Lissaboni maavärisemise ajal (1755. a.) mere kallas 600 jala võrd ulgu sihis. Kõige suurem kalda libisemine, mis uue-astast tuntud, sündis Indias 1792. a. Seal vajas 200-ruut-kilomeetriline maatükk merre.

Maakera mitmekesiselt asendatud kihtide keskel valitseb vastastikune tasakaal. Kui see muutub ehk vääratub (olgu kas uhtumise või uute sadeste juurekandmise tagajärjel või mis-ki muul põhjusel), siis tärkab pinevus, mis puhtmehaaniliselt äkilise edasinihkumise kas rist-, lood- või kallakjoones esile manab. Pinnal sünnitab sarnane dislokatsioon mitmesuguseid muudatusi: pragusid, lohkuvajumisi jne. Hooned langevad kokku, raudteeliinid kõverduvad, jõed muudavad voolu, vesilahud nihkuvad teisale, tekivad uued allikad ning järved, sulgunevad vanad.

Nii omandame lõpuliku pildi tektoonilisest maavärisemisest, mis ongi maavärisemiste kõige sagedasem ja laiaulatuslikum tüüp: alguses maakera tulivedeliku ülestungimine, tõuge rist-sihis; siis sügavate võlvkihtide osaline purunemine ja allalangemine; lõpuks kõrgemate kihtide tasakaalu kaotus ja mitmeid ümberpaigunemine. Ent see on vaid lihtsustatud skeem. Tõeluliselt ei ole kunagi võimalik öelda, missugune neist paljudest teguritest esimesena tõuke andis ja kuidas hiljem vastikune olenevus kirjud tasakaalu probleemid maavärisemisel otsustas. Kindlasti läheb teadusel korda tulevikus suuremat selgust muretseda.

Maavärisemis-laine.

On täitsa ükskõik, millest esimene põrutus maavärisemisel tekib, — ikka näib inimesele, kes värisemise keskkohas (tsentrumis) seisab, nagu heidetakse teda üles. Ka sel juhtumisel, kui maa jalge all lömmi vajub, tunneb inimene end õhku paisatavat. Mida aga kaugemale värisemise keskkohast, seda lainetamislaadilisemaks muutub värisemine, kuni lõpuks see täitsa loodsihiliseks (horizontaal) liikumiseks muutub. Maavärisemise keskpäigas (hüpotsent-

ris) heidavad põrutused asju otsekui pallisid üles; kaugemal (periferiis) liiguvad aga asjad umbes nii, nagu lootsik lainetes. Ka kõiges muus on maa-lainetamine sarnane vee-lainetamisega. Nagu tiiki heidetud kivist lained ringkujuliselt laiali valguvad ja mida kaugemale, seda vähemaks jäävad, nii ka maavärisemisel.

Lõpuni ei saa seda võrdlust siiski arendada, sest maavärisemisel ei olene laine pikkus ja tugevus mitte ainult esialgsest löögijõust, vaid ka sellest, missuguste kihtide kaudu lainel liikuda tuleb. Kõvad kihid kannavad lainet ruttu edasi, kuna aga pehmes mullas (liivas, savis) see varstigi raueb. Peale selle avaldab veel maastiku kuju, pale (relief), samuti ka pinna kokkuseade ebahütlus laine kiiruse ning sihi peale mõju.

Täitsa kõvas ja ühtlases pinnas tungib laine 1500 kuni 3000 meetrit sekundis edasi. Pehmetes kihtides ainult 300 kuni 700 meetrit. Inglise teadusmehe Malet'i mõõtmised andsid maavärisemis-laine kiiruse kohta järgmised arvud: liivas — 250, purunenud graniidis — 400 ja kõvas (terves) graniidis — 500 meetrit sekundis. Teadagi on need tulevised tingitud kohalikkudest oludest. Teisel oleks mõõtja hoopis teised tagajärjed saavutanud.

Värisemise keskpaigas tuleb peale tõugete veel pinna pöördumist, keeramist ette. Nii keeras end Queenstones kuninganna Victoria sammas 45° võrd ringi. Rheini maavärisemisel keerdus Aachenis Minerva sammas. Seda nähtust võib järgmise katsega endale selgitada: püstitada laua külge nõel ja seada nõela otsa vürfel; kui nüüd haamriga laua all nõela kinnitamiskohas koputada, siis keerab end vürsel nõela otsas ümber — mitte siiski alati, vaid üksnes neil juhtumistel, kui vürfli toetuspunkt raskuse keskpunktiga päris täpselt kokku ei lange. Ka maavärisemisel tekib ringliikumine alt üles käivate põrutuste puhul. Üldiselt juhtub seda harva.

Korrapäralikku lainetamist, mis vääriks merelainetamisega, ei ole maavärisemistel palju nähtud. Üksikuid lugusid teatakse sellest siiski

Maavärisemine Jaapanis. Maavärisemise läbi läinud raudtee rööpad kõverasse, nagu pildil näha. Pahemal pool Jaapani neiu rahvatilikonnas.

jutustada. Nii näituseks lainetas Aljaska mõnedes osades maapind Jaapani 1891. a. maavärisemise ajal. Laine kõrgus — umbes üks jalg; laine vahed — 3—10 meetrit. 12. juunil 1897. a. vaatles üks Inglise geoloog Assamis maalainetamist. Pind tõusis ja vajus, justkui ei seisaks ta kõvadest ainetest koos, vaid venivast tainast. Mitmed inimesed jäid selle juures merehaigeks.

Purustamist toimib maavärisemine kõige rohkem pehmes pinnas, sest et muld värisemis-laine halb edasikandja on ning kergesti läguneb. Kõvad kihid selle vastu saavad lainet massina edasi, ilma et ise sealjuures oma ühtlust ohverdaks. Paremaks kaitseks maavärisemis-laine vastu on sügavad kraavid, mis laine edasitungimist nõrgendavad, ja — hoonete rajamine kivisele pinnale.

Ühes maavärisemisega käib väga sagedasti ka merepõhja värisemine, mis hiiglalainetuse esile kutsub, nii et terved veemäed randa tungivad. Nende läbi sünnitatud varanduslik kal-

Ashi järv, Yokohamast lõuna-idas. Kauguses valendab Jaapani pühamägi Fuji-Yama.

ju ja inimohvrite hulk on sagedasti suurem veel, kui maavärisemise enda rüüstavus.

Tänavune katastroof Jaapanis.

Tulles tagasi Jaapani tänavuse maavärisemise juure, ei ole meil eelkirjeldatu põhjal kuigi

raske otsusele jõuda, et meil siin tüübilise tektoonilise maavärisemisega tegemist on. Esiteks kuulub Jaapani saarestik oma vulkaaniliste mägedega Vaikse ookeani mäeaheliku zooni, nii siis — ühe vanema murdumisjoone (prao) äärele. Teiseks asub Jaapan Vaikse ookeani

Pahemal pool üleval:
Pilt Tokiost 1891. a. maavärisemise järele.

★

Pahemal pool all:
Moodne kaubamaja Tokios.

★

Paremal pool all:
Pilt Tokiost 1891. a. maavärisemise järele.

Yokohama linn Jaapanis, mis maavärisemise läbi palju kannatas. Üle linna paistab sadam.

sügavama kuristiku — Tuskarori — kaldal, mis tingib pinnakihtide libisemise ühes alalise ähvardusega kihtide tasakaalule. Peru ja Chile, mis samuti kui Jaapan ookeani haud-sügavuste serval asuvad, on ju ka alalise maavärisemise poolest tuntud.

Jaapani maavärisemised, üldiselt küll puhtektoonilised, omavad samal ajal tähelepanemiseväärilikke vulkaanilise maavärisemise tunnemärke. Teisiti poleks see mõeldavgi, arvesse võttes Jaapani saarte vulkaanilist iseloomu. Tänavu on nähtavasti kõik maavärisemis-tegurid seal võimsalt möllanud. Ka merevärisemine ei ole mitte puudunud: kõnelevad ju telegrammid suurtest tormidest ning laevade hukkumisest. Peaks mõned pisemad saared tõepoolest vee alla kadunud olema, nagu raadiogrammidest jutustatakse, siis tuleb ookeani põhja värsked allalangemisi ning Tuskarori kuristiku süvenemist oletada. Viimase kaasas pidi kahtlemata veealune tuld purskamine käima. Kõige selle kohta saame lähemaid teateid alles mõne kuu pärast.

Millal maapind Jaapanis jälle rahu tagasi saab (mitte lõpuliku rahu, muidugi, vaid aju-

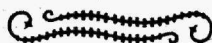
tise), ka sellest oleks asjata rääkida; võib olla, ongi maavärisemine seal selleks puhuks möödas; võib olla kestab veel pikemat aega. Vernõi maavärisemine Taga-Kaspias kestis omal ajal tervelt kolm aastat, kuu-kuult ikka nõrgemaks jäädes, kuni teadmatuks ajaks hoopis soiku jäi. Jaapani tänavune katastroof on pikade aastate jooksul valminud; aga et ta sedavõrd laastav ning kohutav tuleb, ei võinud muidugi mitte ükski hing ette aimata.

Meil, eemalseisjatel, ei ole siin muud teha, kui oma sügavat kaastundmust kannatajatele avaldada ning soovida, et inimkond neil juhtumistel, kus suurte loodusjõudude hävitustööga tegemist, ühisel jõul ning vennaliku solidariiteedi tündel õpiks ülesehitamist toimima, pidades mees, et raasside ja rahvuste iseäraldustest hoolimata — oleme vaid inimesed, loodud ühe pale järele. Meie loov jõud seisab sotsiaalses ühistundes.

Inimene on visa. Ka kraateri äärel tahab ta elada ning püüab ikka edasi, ikka edasi. Meie ei kahtle sugugi, et Jaapani teda tabanud õnnetuse üle elab, ning varsti jälle kaunimana hommikmaa pärlina särab.

(Lõpp.)

K. A.

ÕUDNE PILT.

JAAPANI MUINASJUTT.

Aastal 1192 oli Kyotos ühel vanakraami kaupmehel Bukoji templi lähedal väikene pood.

Kihachil, nii oli kaupmehe nimi, ei olnud palju kraami müümiseks, aga see natukene, mis tal oli, oli haruldaselt hea. Sellepärast käisid tema juures rikkad inimesed, kes templisse paluma tulid, sest nad teadsid, et Kihachi ainult seda müütas, mis hea.

Ühel päeval istus Kihachi oma poes, kui üks noor hoovikondlane, kes templis oli käinud, sisse astus.

„Teil on nii mõnigi ilus ja huvitav asi“, ütles ta, „kas võin sisse tulla ja neid vaadelda, kuni see vihmahoog möödub? Minu nimi on Sakata ja ma kuulun keisrikoja juure.“

„Tulge aga sisse“, ütles Kihachi, „mõned minu asjadest on päris ilusad ja kõik igatahes head. Peab olema õieti kaks elu, mõlemad sada aastat, kui tahad pidada sarnast kauplust. — sada aastat täis viletsust, revolutsiooni ja segaseid aegu, kus kõike odavamalt sisse saab osta, ja siis veel sada aastat, kus neid kasuga võib müüa. Minu kauplus läheb halvasti, kuid siiski armastan neid asju, mida ostan, ja imetlen neid kaua, enne kui ära müün. Kuhu lähete teie, isand? Ma näen teie riietest, et reisil olete.“

„On tõsi“, vastas Sakata, „teie olete teravmeelne. Ma reisin Tobasse Yamatos, et oma armsamat sõbra üles otsida, kes äkki ühte saladuslikku haigusesse jäänud. On karta, et ma teda enam elusana ei leia.“

„Tobasse“, ütles vana kaupmees, „vabandage, kui küsin, kuidas on teie sõbra nimi?“

„Olgu“, ütles Sakata, „tema nimi on Matsui.“

„Siis“, arvas kaupmees, „on tema see isand, kes vana templihoone kohal kasvava kirsipuu vaimu Toba juures tapnud oli. Selle kirsipuu vaim ilmus ühe elusa naise kujul ja Matsui, kes teda küll kartis, surmas ta. Selle tagajärjel kuuldis, et Matsui sellest ajast peale haige on. Sellest on juba ligi kümme aastat.“

Sakata tänas Kihachit tema teadete eest, asus jälle teele ja leidis ka oma sõbra Matsui kelle eest üks Toba templi preester hoolikalt muretsetes.

Varsti peale seda, kui noormees vanakraami kaupmehe Kihachi juurest ära läks, hakkas tuiskama, ja lumi langes kaunis kaua. Sellepärast pani Kihachi luugid kinni ja heitis voodi.

Õhtul koputati luukidele. Kihachi, kes ei tahtnud üles tõusta, hüüdis:

„Kes on väljas? Tulge homme vara uuesti. Ma ei tunne ennast küllalt hästi, et öösel üles tõusta.“

„Aga sa pead üles tõusma. Mind on saadetud, et sulle müüa ilusat pilti“, kuulis ta hüüdvat noore tütarlapse hääle, nii et ta üles tõusis ja temale ukse avas.

Lund oli rikkalikult langenud. Kihachi nägi selges kuuvalguses umbes 15-aastast ilusat tütarlast paljajalu maja ees seisvat; rullitud pilt oli tal käes.

„Vaata“, ütles ta, „mind saadeti sinu juure. et seda ära müüa. Ma olen Matsui tütar Tobast.“

Vanamees lasi ta sisse tulla ja vaatas pilti, mis kujutas ilusat naist; ta oli hästi maalitud ja meeldis vanale.

„Ma annan sulle selle eest ühe ryo“, ütles ta, ja tema imestuseks võttis tütarlaps tema madala pakkumise nii lahkelt vastu, et ta arvama hakkas, et see pilt on varastatud. Kuid et ta vanakraami kaupmees oli, ei ütelnud ta selle kohta midagi, vaid andis tütarlapsele selle raha, mis peale see ruttu ära jooksis.

„Ta on selle kahtlemata varastanud, on selle varastanud“, ümises vanamees, „aga mis on see minu asi. Pilt on oma 50 ryot väärt ja sarnast ei leita igapäev.“

Kihachi rõõmustas nii väga selle ostu üle, et ta lambi süütas, pildi üles riputas ja teda vaatles. See oli tõesti ilus naine, hästi maalitud ja veel enam väärt kui 50 ryot. Aga kõigi pühade juures, ta näib ennast muutvat! Ja, see ei ole enam ilus naine, nagu on enese inetuks maskiks moonutanud, päriselt nõiaks muutunud, veri niriseb alla, silmad sulgnevad ja avanuvad, kõri on pärani. Kihachi tunneb verd omale pähe voolavat, see tuleb haavast naise õlas. Hirmust peitis Kihachi ennast voodi teki alla ja saatis nii mööda öö, und leidmata.

Kui ta hommikul silmad avas, näitas pilt jälle ilusat naist nagu enne, kui ta selle oli ostnud. Ta arvas, et ta ärevuses hea ostu üle halba und oli näinud ja ei mõtelnud enam selle peale.

Kuid siin eksis Kihachi. Sest ka järgmistel öödel ei lasknud pilt teda rahul olla, ikka võttis ta sellesama verise kuju. Kihachi ei saa-

nud sugugi und ja tuli ikka enam kindlamale arvamisele, et ta sugugi head ostu ei olnud teinud, vaid niisuguse, mis temale õige kalliks läheb. Ta arvas paremaks Tobasse minna ja pildi Matsuile tagasi anda, ilma osturaha tagasi tahtmatagi.

Kihachi asus teele ja jõudis kahe päeva jä-

rele Toba templi juure, kus ta Matsuiga rääkida soovis. Ta viidi sisse. Haige tundis ennast paremana. Kui ta aga pilti naise kujuga nägi, kahvatas ta, kiskus selle tükkideks ja viskas need templi tulde, mis peale sinna ise oma tütreaga sisse hüppas ja ära põles. Kirsipuu vaim oli kätte maksnud, kuna ta oli asunud pilti. Tõlk. —li.

POLIKUSCHKA.

LEO TOLSTOI JUTUSTUS. TÕLKINUD J. M

Jegor Mihailovitsch hõõrus käega nägu ja haigutas. Asi oli talle nähtavasti juba igavaks läinud, ja aeg oli ka teed juua.

— Kuule, vana, ära patusta! — ütles ta, — otsi parem pöranda alt, ehk leiad sealt õmeks vanu rublatükikesi, na neli sajakest. Ostan sulle niisuguse asetäitja, et ime. Hiljuti käis üks ennast pakkumas.

— Kubermangus? — küsis Dutlov, selle nimetusega linna mõeldes.

— Ostad siis?

— Küll ostaks, näed Jumala ees, aga...

Jegor Mihailovitsch katkestas teda kurjalt:

— Noh, siis kuula, mis ma sulle ütlen, vana-mees: et Iljuschka enese kallal midagi ei teeks; et kui järele saadan, kas täna või homme, et siis kohe sõiduvalmis oleks. Sina viid ta linna ja sina vastutad, kui aga, Jumal hoidku, temaga midagi juhtub, lasen sul vanema poja ära pügada. Kuuled?

— Kas ei võiks siis kahedest, Jegor Mihailõtsch, on ju ülekohus, — ütles ta peale silmapilkselt vaikimist. — Nagu vend mul soldatiks olles suri, nüüd võtavad ka poja: mis eest siis minule sarnane nuhtlus? — rääkis ta peaaegu nuttes ning valmis valitseja jalge ette langema.

— No mine n'd peale.

— ütles Jegor Mihailovitsch: — ei saa parata, kord nõuab. Isjuschka järele vaata; sina vastutad.

Dutlov läks koju, mõttes kepiotsaga maantee konarusi kopsides.

VII.

Vara järgmisel hommikul seisis mõisa „fliigeri“^{*)} treppis sõiduvanker (seesama, milles valitsejagi sõitis), mille ette oli rakendatud laiakondine kõrv ruun, keda teadmata põhjusel hüüti Trummiks. Hoolimata vihma- ja tangusarnase lume sajast ning kõledast tuulest, seisis Anjutka, Polikei vanem tütar, paljajalu ruuna pea ees, teda eemalt, ja nähtava hirmuga suulistest kinni pidades, kuna ta teise käega hoidis oma pea kohal vana, kollakas-rohelist kuuenäru, mis täitis perekonnas teki, kasuka tanu, pörandavaiba, Polikei palitu ja veel mitme teise riidetüki aset.

Nu r g a s t kuuludus askeldamist. Oli alles pime; vaevalt tungis läbi aknaruutude, mis mõnest kohast paberiga kinni kleebitud, vihmase päeva hommikune valgus. Akulina oli ajutiseks unustanud ahjus toidu valmistuse ja lapsed, kelledest vähemad ei olnud veel üles tõusnud ja asemel külmetasid, kuma nende tekk oli võetud seljaskäima riideks ja selle asemel neile antud ema pearätik, — Akulina oli mehe teele saatmisega kibedasti ametis. Särk oli puhas. Saapad, mis — nagu öeldakse — nõudsid putru, valmistasid talle iseäralist muret. Esiteks võttis ta oma jalust paksum, villased, ainsamad sukad ja andis need mehele; teiseks oli ta sadulatekist, mis talli ripakile

Vilhelm Ostwald.

Kuulus keemia professor Leipzigs, sai neil päevil 70 a. vanaks. Ostwald oletab, et materia pole muud kui energia, et materia aatomi ei ole, vaid on energia aatom. Oma energeetilise ilmavaate kõlbliseks printsibiiks seadis ta kätse: „Ära raiska energiat!“ See tähendab: ära raiska üht kübetki energiat asjata, vaid ainult kasulikku töö peale.

*) „Fliiger“ — nii ütlevad venelased oma moodi Saksa „Flügel“ millega tähendatakse kõrvalehitust.

jäänud ja mille Iljitsch tunaeile tuppa toonud. osavasti valmis meisterdanud niisugused seestallad, mis pidid augud saabastes kinni toppima ja Iljitschi jalgu niiskuse eest kaitsma. Iljitsch ise istus jaluli voodis ja püüdis oma kuuevööd ümber kääntades sellele sarnase ilme anda, et see mitte määrinud ohelikku meele ei tuleks. Pudikeelne, tige tüdrukuke, kellele kasukas küll oli üle pea tõmmatud, sellegipoolest aga tal jalgus lohises, oli saadetud Nikita juure mütsi paluma. Askelduse tuhinat aitasid veel suurendada ühed ja teised mõisainimesed, kes käisid Iljitschi palumas, et ta ostaks neile linnast — kellele nõelu, kellele teed, kellele puuõli, kellele tubakat ja suhkrut puusepa naisele kes oli juba jõudnud üles panna teemasina ja kes Iljitschi lahkuse võitmiseks oli temale toonud kruusiga mingisugust jooki, mis ta ise nimetas teeks. Ehk küll Nikita mütsi ei lubanud ja oli vaja korda seada oma, see tähendab, mütsi seest tolgendavad villatordid oli tarvis sinna tagasi toppida ja auk jämeda kotinõelaga kinni õmmelda, ehk küll saapad sadulatekist tehtud seestaldadega ei tahtnud esialgul kuidagi jalga mahtuda; ehk küll Anjutka väljas seistes külmast lõdisema hakkas ja peaaegu oleks Trummi lahti lasknud ja tema asemele tuli Maschka kasukaga, kuna pärast ka Maschkal tuli kasukast välja ronida ja Akulina ise läks Trummi hoidma, — lugu lõppes sellega, et Iljitsch ajas enese selga kogu oma perekonna riidehilbud, jättes nende tarvitada ainult vana kuuenäru ja t u h l e d, pani asjad kokku, istus vankrisse, tõmbas kasuka hõlmad vaheliti, kohendas heinu. tõmbas veel kord hõlmad koomale, seadis ohjad käe järele, tõmbas veelgi tugevamini kasuka hõlmu, nagu seda teevad ainult väga soliidsed inimesed, ja laskis hobuse käia.

Ta väike poisike, Mischka, oli toast välja lipanud ja nõudis, et teda sõidutataks. Pudikeelne Maschka hakkas sedasama peale ajama. kinnitades, et temal on soe ilma kasukatagi.

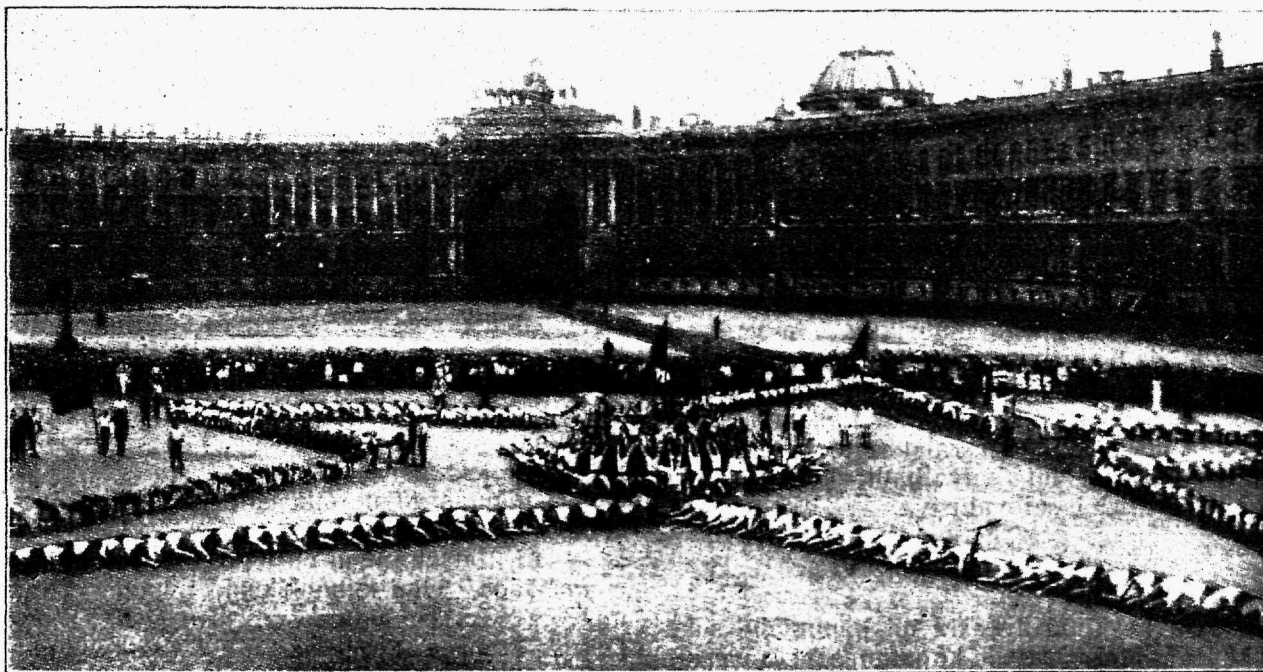
Polikei peatas Trummi ja naeratas oma hari-likku nõrka naeratust; Akulina tõstis lapsed ta juure vankrisse ja sosistas tema poole kumardades, et ta meeles peaks töotust ja teel olles midagi ei jooks. Polikei sõidutas lapsi kuni sepapajani, aitas nad seal jälle maha, mässis enese uuesti kasukasse, kohendas mütsi ja traaveldas siis väiksel pikaldasel sammul üksi minema, kuna ta põsed vankri tõugete juures värisid ja jalad vastu vankri niinekoorest tehtud külgi löid. Maschka ja Mischka aga lendasid kui tuul, palja jalu ja heleda kisaga libedast mäest alla maja poole, nii et üks mõisaõue jooksnud külakoer korraks nende poole vaadates saba jalge vahele tõmbas ja haukudes tuhat tulist koju poole pistis punuma, mida nähes Polikei laste kisa kümnevõrdseks tõusis.

Ilm oli pöörane, tuul löikas teravalt näkku ja lumi, vihm ning tangusarnased raheterad piitsutasid Iljitschi nägu ja paljaid käsi, mis ta ühes külmade ohjadega püüdis peita kasuka varukatesse, piitsutas rangide nahkkatet ja Trummi vana pead, kes sellepärast kõrvu alla surus ja silmi kinni pigistas.

Siis jäi sadu äkitselt järele, silmapilguga kadusid pilved, selgelt paistsid eemalt sinakad lumemäed ja päike nagu oleks siit-sealt välja vaadanud, kuid arglikult ja nukralt, nagu Polikei enesegi naeratus. Sellest hoolimata oli Iljitsch vajunud mõnusesse mõttemõlgutusse. Tema, keda oli tahetud saata Siberisse, keda oli ähvardatud soldatiks andma, keda ainult laisk ei viitsinud sõimata ja lüüa, keda alati topiti sinna, kus pahem; — tema sõidab nüüd r a h a s u m m a järele ja suure summa järele, ja proua usaldab teda, ja ta sõidab valitseja vankris Trummiga, kellega sõidab proua isegi, sõidab, nagu mõni peremees nahkrangide ja ohjadega. Ja Polikei ajas enese sirgeks, kohendas mütsist väljavahtivaid villatorte ja seadis veelgi kasuka hõlmu. Aga ometi, kui Iljitsch mõtles, et ta näib kõigiti rikka taluperemehena. siis ta eksis. Tõsi ta on ju, ja igauks teab, et ka kaupmehed kümnest tuhandest peale alates sõidavad vankris nahksete hobuseriistadega, kuid see on küll sama ja pole ometi mitte seesama. Sõidab habemik-külamees sinine ehk must kuub seljas, söödetud hobusega, istub üksi korvis; vaatad ainult, kas ta hobune on hästi söödetud, kas ta on ise söönud, kuidas istub, kuidas hobune rakkes, kuidas vanker rautatud, kuidas tal enesel on vöö ümber seotud ja näed kohe, kas ta sadadega või tuhandetega kaupleb. Iga kogenud inimene, kui ta oleks ainult lähemalt tunnistanud Polikeid, ta käsi, nägu, habet, mis alles hiljuti kasvama jäetud, ta vööd, heinu, mis hoolimatult vankrisse

paisatud, lahja Trummi, kulunud rattavitsu, ta oleks sedamaid teadnud, et siin sõidab sulase ohtu mehike ja mitte kaupmees, mitte loomade parisnik, mitte peremees ei tuhande, ei saja, ega kümne rublalinegi. Aga Iljitsch ei mõtelnud nii, ta eksis, ja eksis meelepäraliselt. Kolm pooltuhat rubelit viib ta pärast oma põues koju. Kui tahab, võib Trummi teelt kõrvale keerata, võib sõita kodu asemel Odesti poole ja üldse, kuhu Jumal juhatab. Aga ta ei tee seda, vaid toob raha õigelt proua kätte ja ütleb, et on tal suuremate rahadega tegemist olnud.

oma harilikku naeratust. Aednik luges kirja veel kord läbi ja maksis raha välja. Oli raha käes, pani Polikei selle põue ja seadis sammud korteri poole. Ei õllepood, ei joogikohad, midagi ei avatelend teda. Ta tundis kogu oma olemises mõnusat äritust ja seisatas mõnegi korra poodide juures meelitavalt väljalaotud kaubaga; seal olid: saapad, vammused, mütsid, sitsiriided ja toiduained. Ja lühikese seisatamise järel sammus ta neist mööda mõnusa tundmusega: võin osta kõike, aga näed, ei tee seda. Ta läks turule, ostma seda, mis keegi

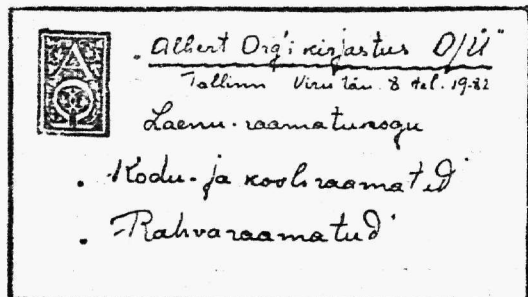

Nõukogude Vene noorsoo spordimängud Peeterburis.

Sportlased moodustavad Nõukogude viisnurga.

Kõrtsile lähenedes hakkas Trumm pahemat ohja järele vedama, seisatama ja kippus kõrtsi poole käänama. Aga olgugi, et Polikei käes oli ostudeks antud raha, sähvas ta Trummile piitsuga ja sõitis mööda. Samuti tegi ta ka teise kõrtsi juures ja lõunaks ronis ta vankrilt, avas kaupmehe maja väravad, kus linna tulekul peatasid kõik proua teenijad, ajas vankri õue, võttis hobuse lahti, andis talle heinu ette, sõi lõunat ühes kaupmehe sulastega, kusjuures ei unustanud rääkida, missuguse tähtsa asjatalituse pärast ta linna sõitnud, ja läks siis kirja mütsi sees kandes, aedniku juure. Aednik, kes Polikeid tundis, luges kirja läbi ja hakkas nähtava kahtlusega pärima, kas ikka tõesti teda kästud raha ära tuua. Iljitsch tahtis pahaseks saada, aga ei osanud, ja naeratas siis ainult

oli tellinud, hankis kõik ja kauples veel parknahast kasukat, mille eest nõuti kakskümmend viis rubla. Polikeid silmitsedes näis müüjajal vähe usku olevat, et Polikei kasuka ostab, Polikei aga ütles, tähendades oma põue peale, et võib osta kogu ta poe ja nõudis kasukat selga katsuda; ta pigistas nahka siit ja sealt, patsutas käega, puhus villa, kasuka lõhn jäi isegi ta riiete külge, aga viimaks tõmbas ta selle ohates seljast. „Hind ei sobi. Kui jätaks viieteistkümne rublaga“, ütles ta. Kaupmees viskas kasuka vihaselt üle laua, Polikei aga astus välja ja läks lõbusas meeleolus õomaja poole. Kui ta ohtust oli sõõnud, Trummi jootnud ja talle kaeru puistanud, ronis mees ahju peale, võttis põuest ümbriku, vaatles seda hulk aega ja palus siis kirjaoskajat kojameest enesele ette lugeda aad-

ressi ja sõnad: „sisse on pandud ükstuhat kuus- sada seitseteist rubla paberrahas“. Ümbrik oli tehtud lihtsast paberist, pitsatid — tumepunase kirjalakiga, millel ankrud kujutused peal: üks suur oli keskel, neli nurkadel; ääre peale oli langenud tilk kirjalakki. Iljitsch vaatas kõik hoolega järele, õppis pähe ja isegi puudutas paberrahade teravaid servi. Mingisuguse lapseliku heameelega täitis teda teadmine, et tema käes on nii suur hulk raha. Ta toppis ümbriku katkisest mütsiaugust sisse, pani mütsi pea alla ja heitis puhkama, kuid öösel ärkas ta mitu korda ja kobas käega ümbriku. Ja igakord, kui ta leidis ümbriku paigal olevat, asus ta rinda mõnustundmus, et, näed, tema, Polikei, kõigist häbistatud, ülekohtu kannatada saanud viib enesega nii suure hulga raha ja toob selle korralikult päralt, nii korralikult, kui ei oleks mõistnud tuua isegi valitseja.

VIII.

Vastu keskööd ärkasid nii kaupmehe sulased kui Polikei väravale koputamistest ja meeste kisast. Need olid Pokrovski külast toodud nekrutid. Neid oli umbes kümme inimest: Horjuschkin, Mitjuschkin ja Ilja (Dutlovi vennapoeg), kaks tagavara-nekrutit, külavanem, vanamees Dutlov ja vooimehed. Toas põles pisike tahiga lamp, köögitudruk magas pingil pühakujude all. Ta kargas üles ja hakkas küünalt süütama. Polikei oli ka ärganud ja vah- tis nüüd, üle ahju ääre kummardades, sisse- tulijaid mehi. Kõik astusid sisse, löid risti ette ja istusid pinkidele. Nad olid kõik täiesti rahulikud ja raske oli aru saada, kes oli kedagi tulnud tooma. Nad teretasid, ajasid lõbusalt juttu ja küsisid süüa. Tõsi, mõned nende seast olid vaiksed ja kurvad; selle eest olid aga teised ebaharilikult lõbusad meeleolus, nähtavasti vähe purjus. Viimaste hulka kuulus ka Ilja, kes tänapäevani ei olnud ial joonud.

— Noh, poisid, kas tahate õhtust süüa või magama heita? — küsis külavanem.

— Süüa, — vastas Ilja, kasuka hõlmu eest

lailali ajades ja seinäärtsel pingil aset võttes. — Saada viina järele.

— Jät kub sulle juba viinast, — lausus külavanem lühidalt ja pööras uuesti teiste poole: — Võtke niisama natuke leiba, poisid! Miss- pärast inimesi äratama hakata?

— Viina anna, — kordas Ilja üles vaata- mata ja sarnasel häälel, millest kuuldus, et ta niipea oma jonnid ei jäta.

Mehed võtsid kuulda külavanema nõu, töid vankritest leivakotid, söid, küsisid kalja peale juua ja heitsid kes põrandale, kes ahju peale.

Ilja kordas ikka veel vahete-vahel: — Viina anna, ütlen mina, too välja. — Äkitselt silmas ta Polikeid: — Iljitsch, Iljitsch ae! Sina siin, armas sõber? Eks mina lähe soldatiks, jätsin päriselt jumalaga emakesega, perenaisega... Kuidas hulus teine! Soldatiks saadetakse vastu tahtmist. Tee üks naps.

— Raha ei ole, — vastas Polikei. — Ehk Jumal aitab, pügatakse kukal*), — lisas Poli- kei juure trööstivalt.

— Ei, vend, nagu kask olen puhas, ei min- gitki haigust pole enese küljes näinud. Mis kukalt võin mina loota? Missuguseid soldatid siis keisrile veel vaja?

Polikei hakkas jutustama, kuidas keegi an- nud tohtrile sinise (viierublalise) ja saanud sel viisil vabaks.

Ilja nihutas ahjule lähemale ja sattus kõne- hoosse.

— Ei, Iljitsch, nüüd on lõpp, ma ise ei taha enam jääda. Onu kihutab mind minema. Kas meie ei oleks saanud enese eest osta? Ei, po- jast on kahju ja rahast ka. Mind antakse ära... Nüüd ei taha ma ise. (Ta kõneles tasa, usal- davalt, olles vaikse kurbuse mõju all.) Üks asi — emakesest on kahju; küll kurvastas liialt, vaeseke! Ja ka perenaisest: niisama, ilma- aegu tegid naise õnnetumaks; nüüd läheb huk- ka: soldati naine, ühesõnaga. Parem poleks nad mulle naist võtnudki. Milleks nad ta mulle võtsid? Homme tulevad siia.

— Jah, miks teid siis nii vara siia toodi? — küsis Polikei: — kogu aeg ei kihku-kahku, nüüd aga äkki...

— Näed, kardavad, et ma enesele viga teen, — vastas Iljuschka naeratades. — Ärgu kartku, ei tee midagi. Ega ma soldatipõlveski ära ei kao, ainult emakesest on kahju. Milleks nad mulle naise võtsid? — sõnas ta tasa ja kurvalt.

Uks avanes, siis paukus tugevasti ja sisse astus, mütsi raputades, vanamees Dutlov; jalas

*) Vanasti pügati vastuvõetud nekrutil pea üleni paljaks, kõlbmatul aga ainult kuklatagune.

olid tal viisud, alati ilmatu suured nagu lootsikud.

— Afanasji, — ütles ta pärast ristimärgi etteheitmist kojamehe poole pöördes, — kas ei leiduks väikest laternat kaeru puistata?

Dutlov ei vaadanud Ilja poole, vaid hakkas rahulikult küünlaotsa põlema süütama. Labakindad ja piits olid tal vöö vahele pistetud ja kasukas korralikult vööga kokku tõmmatud; nagu oleks ta tulnud vooriga; nii harilik-lihtne, rahulik ja majapidamise murega täidetud oli ta tööst vaevatud nägu.

Onu silmates jäi Ilja vait, langetas silmad jällegi sün-

Korfu saare sadam ja vana kindlustus. Teatavasti okkupeerisid itaallased Greeka päralt oleva Korfu saare ega taha sealt kergesti lahkuda.

Honkongi sadam Hiinas. Hiljuti käis hirmus torm üle Honkongi, mis läbi üks Inglise veealune paat ja üks kaubalaev hukkusid.

gelt kuhugile pingiotsale ja hakkas uuesti külavanema poole pöörates jorutama:

— Anna viina, Jermila. Viina tahan juua. Ta hääl oli õel ja sünge.

— Mis viina sa nüüd peale ajad? — vastas külavanem, kruusist rüübates: — näed, inimesed on juba söönud ja puhkavad; mis sina, siis mässad?

Sõna „mässad“ tõukas teda nähtavasti mõtte peale mässama hakata.

— Külavanem, ma teen pahandust, kui sa mulle viina ei anna.

— Katsuks õige sina temale aru pähe ajada, — pööris vanem Dutlovi poole, kes oli laterna juba põlema pannud, kuid nähtavasti kuulatama jäänud, mis sest edaspidi saab ja nüüd poolviltu, kaastundlikult vennapoega vaatles, nagu inimestades teise lapsikuse üle.

Silmi maas hoides, nurus Ilja ikka jälle:

— Anna viina, muidu teen pahandust.

— Jäta järele, Ilja! — ütles külavanem vaiksel, — tõepoolest jäta parem järele.

Aga ta ei jõudnud neid sõnu veel lõpule ütelda, kui Ilja püsti kargas, rusikaga vastu aknaklaasi virutas ja kõigest kõrist kisendama hakkas:

— Ei taha te kuulata, sähke, siin on teile! — ja kargas teise akna poole, et ka seda purustada.

Üheainsama silmapilguga oli Iljitsch enese kaks korda ümber veeretanud ja tagumisesse ahjunurka pugunud, kus ta kõik prussakad üles kohutas. Külavanem viskas lusika käest ja jooksis Ilja poole. Dutlov pani aeglaselt laterna maha, päästis vöö lahti keelt laskutades, vangutas pead ja astus Ilja juure, kes jandas juba külavanema ja kojamehega, sest et need teda akna juure ei lasknud. Nad olid kinni püüdnud ta käed ja hoidsid teist nähtavalt tugevasti; aga nii pea, kui Ilja nägi onu, vöö käes, oma poole tulevat, kasvas ta jõud kümnekordseks, ta rabeles enese lahti ja astus silmi pööritades, kokkupigistatud rusikaga Dutlovi ette.

— Lõõn su maha, ära lähene, metsaline! Sina oled mu õnnetusse tõuganud, sina, ühes oma poegade-roimaritega, sina saatsid mu õnnetusse! Mispärast võtsite mulle naise? Ära lähene, lõõn maha!

Iljuschka oli kole. Ta nägu oli sinikas-punane, silmad ei teadnud, kus peatuda; kogu ta noor, terve keha värises kui palaviku hoos. Näis, nagu tahaks ta ja võikski maha lüüa kõik kolm meest, kes tema peale tungisid.

— Venna verd jood, vereimeja!

Midagi välgatas igavesti-rahulikul Dutlovi näol. Ta astus sammu ettepoole.

— Ei tahtnud heaga, — sõnas ta ja äkitselt — ei tea, kust see jõud talle tuli — haaras ta kärke liigutusega vennapojast kinni, tõmbas ta enesega ühes maha põrandale ja hakkas külavanema abiga ta käsi kinni siduma; umbes viis minutit vältas maadlus, siis viimaks tõusis Dutlov külavanema abil põrandalt üles, Ilja käsi lahti kiskudes oma kasuka küljest, millest teine kõvasti oli kinni haaranud, tõusis ise püsti, tõstis siis üles ka Ilja selja taha köidetud kätega ning pani ta nurka pingile istuma.

— Ütlesin, et halvasti läheb, — ütles ta maadlusest veel hingeldades ja särgi vöökest kohendades: — miks patustada? kõik sureme kord. Anna talle kasukas pea alla, — lisas ta juure kojamehe poole pöörates, — muidu jääb kael kangeks, — võttis ise laterna, sidus nõõri-sakese vööle ja läks jälle hobuste juure.

Ilja, sasis juustega, kahvatul näol ja vöö vahelt välja tiritud särgiga, vahtis toas ringi, nagu tahaks ta meele tuletada, kus viibib. Kojamees korjas maast klaasikilde ja toppis aknaauku poolkasukat, et tuul sisse ei puhuks. Külavanem istus jälle oma kausi juure.

— Oeh, Iljuha, Iljuha! Kahju on mul sinust,

õepoolest. Mis sinna parata! Näed, Horjuschkin ka naisemees; pole nähtavasti kõrvale pääsmist.

— Onu, kurjategija pärast lähen hukka, — kordas Ilja kuiva vihaga. — Temal omast kahju... Emake rääkis, valitseja käskis nekruti osta. Ei taha: ütleb, ei jaksa. Kas oleme meie vennaga vähe majasse toonud?... Kurjategija on ta.

Dutlov astus tuppa, palvetas pühakuju ees, võttis riidest lahti ja istus külavanema kõrvale. Tüdruk tõi temale veel kalja ja lusika. Ilja oli soiku jäänud ja suludes silmad heitis kasuka peale pikali. Külavanem näitas vaitolles tema poole ja vangutas pead. Dutlov löi käega.

— Kas ei peaks kahju olema? Lihase venna poeg. Vähe sellest, et kahju, kurjategijaks on mind tehtud tema ees. On temale keegi pähe pannud, kas ta perenaine, või — kaval naine, olgugi, et noor — meil olevat raha nii palju küll, et jõuaks osta nekruti. Näed, sellepärast haugutabki mind. Aga tuline kahju poisist!...

— Oh, poiss on tubli! — ütles külavanem.

— Aga mina ei jõua temaga enam jannata. Homme saadan Ignati siia ja ta perenaine tahatis ka sõita.

— Saada pealegi, hüva, — ütles külavanem, tõusis üles ja hakkas ahju peale ronima. — Mis on see raha? Raha on põrm.

— Oleks aga raha, kes siis mitte ei raatsiks? — sõnas kaupmehe sulane pead tõstes.

— Oh, raha, raha! Palju pattu tehakse raha pärast, — sõnas vastu Dutlov. — Ühestki muust asjast ei tule ilma nii palju pattu, kui rahast, nii on pühas kirjas öeldud.

— Kõik on öeldud, — kordas kojamees. — Nii jutustas mulle üks inimene: elas kaupmees, kogus hulk raha ja ei tahtnud midagi maha jätta; nõnda armastas oma raha, et viis enesega kaasa kirstu. Hakkas surema, käskis ainult väikese padjakese kirstu kaasa panna. Keegi ei taibanud. Ja tegidki nii. Pärast hakkasid pojad raha otsima: pole midagi. Taipas siis üks poeg, et vist padja sees raha oligi. Keisrini ulatas asi, lubas välja kaevata. Ja mis sa's õige arvad? Tehti lahti, padja sees polnud midagi, aga terve kirst oli täis usse; nii maetigi jälle maha. Näed, mis raha teeb.

— Teadagi, palju pattu, — ütles Dutlov, tõusis pingilt ja hakkas palvet lugema.

Peale palvetamist vaatas ta vennapoega. See magas. Dutlov astus ligi, päästis vöö valali ja heitis siis ka ise. Teine külamees läks hobuste juure magama.

IX.

Niipea kui kõik oli vaikseks jäänud, ronis Polikei, nagu süüdlane, tasakesti ahju pealt maha ja hakkas teele valmistama. Millegi pärast oli tal õudne magada siin ühes nekrutitega. Kuked laulsid juba sagedamini. Trummil olid kaerad söödud ja ta kippus küna juure jooma. Iljitsch rakendas ta ette ja juhtis külameeste vankrite vahelt välja. Müts ühes sisuga oli alles ja vankri rattad kolistasid uuesti mööda tahedamaks külmetanud Pokrovski teed. Polikei jäi rahulikumaks alles siis, kui oli jõudnud linnast välja. Siinamaale oli tal, ei tea miks, olnud tunne, et nüüd, nüüd kuuleb ta enese järel tagaajajaid, teda peetakse kinni ja Ilja asemel köidetakse temal käed selja taha ning viiakse ta homme vastuvõtmispunkti. Osalt külma, osalt hirmu pärast jooksid tal judinad üle selja ja ta kihutas Trummi ikka kiiremale ja kiiremale sõidule. Esimeseks vastutelijaks oli kõrge talimütsiga papp ja ta kõõrdivahtiv sulane. Polikeil hakkas veelgi õudsem. Kuid linnast välja jõudes kadus see hirm vähehaaval. Trumm astus nüüd pikkamisi ja eespool hakkas tee selgemalt paistma. Iljitsch võttis mütsi peast ja katsus käega raha. „Kui paneks õige põue? mõtles ta: — tuleb veel vööd hakata lahti päästma. Oot', las' sõidan kallaku alla, seal tulen vankrilt maha, sean asjad joone. Müts on pealt kõvasti kinni õmmeldud, ja ega ta voodri alt välja ei lange. Ei ma hakkagi mütsi peast võtma kojujõudmiseni.“ Kallakust alla jõudes, kihutas Trumm omal tahtmisel mäekingust üles ja Polikei, kes samuti kui hobunegi, igatses rutem koju jõuda, ei takistanud teda. Kõik oli korras, vähemalt mõtles Polikei nii, ja mõnusalt mõttemõlgutusele andudes kujutas ta enesele ette proua tänulikkust, viit rublatükki, mis ta temale annab ja kodurahva rõõmu. Ta võttis mütsi peast, katsus veel kord, kas kiri alles, vajutas mütsi sügavamalt pähe ja naeratas. Nüüd oli aga puuvillane samet, millest müts tehtud, tublisti kulunud ja pehkinud, ja nimelt selle tõttu, et Akulina seda eelmisel õhtul kärisenud kohast hoolikalt oli kinni õmmelnud, rebenes ta teisest otsast ja too liigutus, millega Polikei pimedas mütsi maha võttes oli mõtelnud kirja sügavamale villatortide alla lükata, too sama liigutus oli mütsi lõpulikult lahti rebinud ja ümbriku üht nurka pidi pealisriide alt esile tõuganud.

Juba hakkas valgeks lööma ja Polikei, öö

läbi magamata, jäi veidi tukkuma. Mütsi kulmudele nihutades ja sellega veel enam kirja välja tõugates, hakkas ta pea tukkudes vastu vankri äärelauda lööma. Kodu lähedal vast virgus ta unest. Esimese liigutusega haaras ta mütsi järle, müts oli tugevasti peas ja ta ei võtnudki seda maha, olles kindlal arvamisel, et ümbrik on paigal. Ta pingutas ohje, kohendas heinu, võttis enesele jälle taluperemehe ilme ja tähtsal näol enese ümber ringi vaadates, kihutas ta vintsutades koju poole.

Näe, siit paistab köök, siit „fliigel“, seal kannab puusepa naine lõuendid, seal on kontor, seal proua elumaja, kuhu jõudes Polikei silmapilk tõenduse toob, et ta on aus ja ustav inimene, et „laimata võib ju igaühte“, ja proua ütleb temale: „Noh, ole terveks, Polikei, säh, siin on sulle kolm...“, aga võib ka olla viis rubla ja pealegi käseb veel tuua temale teed ja võib olla napsikest. Külma käest tulles kuluks ära. Kümnest rublast jätkuks pühade aegu pidutsemiseks ja saabaste ostmiseks ja Nikitale, olgu peale, maksan ära neli ja pool rubla. on teine hakanud tagasinõudmisega liiga peale tükki!... Sada sammu majast eemal vibutas Polikei veel kord piitsa, seadis korda oma vöö ja kaelaräti, võttis mütsi peast, kohendas juukseid ja pistis siis käe aegamööda mütsi voodri vahele. Käsi hakkas mütsi sees liigutama, kiirem, ikka kiirem, teine tuli appi, nagu muutus järk-järgult kahvatumaks, üks käsi lipsas mütsi teisest servast välja... Polikei kargas põlvili, pidas hobuse kinni ja vaatas läbi vankri, heinad, ostetud kauba, kobas kätega põues, laiade pükste sees: ei raha kusagil.

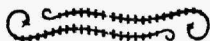
— Issake! mis see siis tähendab? Mis nüüd saab? — kisendas ta kätega juustesse haarates.

Aga siin tuli talle pähe, et teda võidaks näha; ta käänas Trummi ümber, tõmbas mütsi kulmudele ja kihutas imestanud ja rahulolematut Trummi tuldud teed tagasi.

— Põrmugi ei meeldi mulle Polikeiga sõita, — võis mõelda Trumm, — üksainus kord elus andis ta mulle õigel ajal süüa ja juua, ja ainult selleks, et mind nii vastikult petta. Ja kuidas ma püüdsin joosta koju poole. Olin väsinud, seal tundsingi juba kodu heina lõhna ja nüüd kihutab ta mind tagasi.

— Nõõ, sa kuramuse kronu! — karjus läbi pisarate Polikei, vankris püsti seistes, ohjades Trummi suust rebides ja teda piitsaga pekstes.

(Järgneb.)

LOODUSRAHVASTE VÄLJASUREVUS.

H. FEHLINGERI järel H. K.

Loodusrahvad on need inimkonna grupid, kes veel tugevasti olenevad oma ümbrusilmast, kes pole õppinud loodusoludele tarvilikult vastu panema ning loodusjõudusid tarvilisel määral kasutama. Mida enam sarnaste rahvaste eluviisid eralduvad vabaltelavate loomade omadest, mida enam nad korraldavad oma toitmist ja lastekasvatamist inimtahte järel, seda enam kaugenevad nad looduslikust seisukorrast, seda enam omavad nad kultuuri. Vastavalt mõjule, mida rahvas osutab oma ümbrusilmale, muutuvad sigivuse ja juurekasvu eeldused: madala kultuuri juures on juurekasv vähene, rahvaarvu suurenemine edeneb pikkamisi, ta võib hoopis küsitavaks saada harilikkude eluvalduste tähtsusetu muutuste juures. Seda fakti on Euroopa reisijad ja uurijad ammu tähele pannud. Charles Darwin kirjutab omas raamatus „Inimese põlvenemine“: „On palju mõjusid, mis metsikute suguvõsade hävinemist esile kutsuvad: perioodilised näljahäädad, rändav elu, mille järeldusel on laste surevus suur, haigused, loodussündmused, haigused, naiste röövimised, laste tapmised ja eriti vähene sigivus. Kui üks neist takistustest, kas või õige vähesel määral, erakordselt on tugevam, väheneb suguvõsa liikmete arv kiiresti, ja kui kahest naabersuguharust üks jääb nõrgemaks, hävitab tugevam ta varsti täiesti sõja, tapmise ehk orjastamise kaudu. Kui teda ei hävitata sel kombel, hävineb sarnane kahanev rahvas iseenesest ja sureb välja.“

Sellest Darvini kirjeldusest selgub, et tema peab suguvõsade vastastikku vägivaldset hävitamist nende rahvaarvu kahanemise ja väljasurevuse peapõhjuseks, millist arvamist jagavad mitmed teised vanemad uurijad. See kujutus ei vasta aga mitte alati tõelikkusele. Õigem on see, et vaenulikkude suguharude sõdimisel on inimeste kaotus, võrreldes sõdi-
jate üldise arvuga, väga väike. On küll juhtumised tõestatud, kus sõjakas suguharu on oma naabritele palju kaotust sünnitanud ehk neid hoopis hävitanud. Sarnased suguharud võtavad sõjakäigud ette, mille ainukeseks eesmärgiks on võimalikult rohkem inimesi tappa ja päid hankida. Nii on hävitatud terved suguharud. Niisugused hävitustööd on olnud ainult Melaneesias ja Indoneesias, mujal pole sellest kuulnud. Aafrika sõjakate neegrite juures juhtub sagedasti üksteise alistamist, kunagi aga mingi suguvõsa täielikku hävitamist.

Samuti kui loodusrahvaste verised taplused, aitavad kõik muud Darwinist kirjeldatud olud, et need rahvad visalt suurenevad, et nende arv pikkade aegade jooksul ikka ühel paigal püsib. Hoopis ähvardavaks muutub aga nende eksistents, kui nad kokku puutuvad Euroopa kultuuriga, kui igal elualal hakkab uus vana välja tõrjuma.

Mida ühekihtsem on metslaste majapidamine, seda sagedamini juhtuvad neil ikaldused just maapinna ülikurnamise tõttu. Suuremalt jaolt juhtuvad näljahäädad seal, kus haritud viljad on rahva peamiseks toiduks. Veel enam kui aeg-ajalt juhtuvatest näljahädadest kannatavad primitiivsete majapidamisviisidega rahvad alalisest alatoitlusest, nagu Austraalia mustad. Nende juures surevad lapsed järjekindlalt nälga. Ka seal, kus toiduaineid küllaldaselt olemas, on laste eneste hoole jäetud toidu hankimine, mille tõttu nende toitlus igalpool on halb.

Rändav eluviis takistab kahtlemata suurt rahvaarvu kasvamist. Naised on sunnitud raskele tööle, abordid on sagedad, lapsed jäävad hooletusse. Asupaiga vahetus tekitab naabritega taplusi, kus hukuvad tugevamad ja töökamad mehed. Juba rändamine ise nõuab kaotust, iseäranis laste ja vanade hulgas.

Haigused on metsrahvaste juures arvurikkamad, kui seda seni arvatud. Ammu enne Euroopaga kokkupuutumist tundsid kõik metsrahvad mitmeid raskeid ja hakkavaid haigusi. Palavvöö rahvad on enam-vähem kõik malaariat põdenud, mis alati tekitab palju surmajuhtumisi ehk kehalisi vigastusi. Väga laiali lagunenud on framböösia, oma avalduste poolest siifilise taoline haigus, kuid vähem raskekujuline. Palju on parasiitidest tekitatud haigusi. Pidalitõbi ja rõuged on neile samuti ammu tuntud. Need haigused takistavad küll rahvaarvu kasvu, kuid kunagi mitte sel määral, kui Euroopast sisseveetud haigused.

Üldiselt pole suguhaigused loodusrahvaste hulgas mitte väga laiali lagunenud. Ida-Aafrikast on meil järgmised statistilised andmed: surmajuhtumistest on siifilisse 1,2%, palavikku 38%, kopsuhaigusse 18%, kõhuhaigusse 6% jne. Hingamisorganide haigused on kõige hädasohtlikumad, eriti lõunapoolsete saarte elanikkudele. Seal omab tiisikus, influentsa, bronchitis sagedasti epideemia kuju, surmajuhtumiste kõrge arvuga.

Mitte ükski omamaalaste kehaline, ka moraalne vastupanujõud on nõrk uute haiguste vastu. Nende avaldusvormid on tundmatud ning nad tekitavad sellepärast rohkem hirmu ja kartust, kui vanad tuntud haigused.

Troopikamaa elanikkudele on Euroopa riiete kandmine ütlemlata kahjulik. Misjonäär Durrad avaldab selle kohta melaneeslastest järgmist: „Nad ei tunne riiete tõelist otstarvet, nad vaatavad nende kui ehete peale. Naised kannavad sagedasti mitu kuube ülekuuti. Naruneb üks kuub, pannakse teine ta peale. lastes endist kuube all kõduneda. Riideid kantakse vahetpidamata nii kaua, kuni neid vaevalt võib riieteks pidada. Selle kliima juures on viimane komme eriti kardetav. Vihmasaod on kogu aasta jooksul väga tugevad. Aiad ja põllud on küladest kaugel ning alati on näha mehi, naisi ja lapsi, kes läbimärgades riietes tõttavad küla poole. Märgade riiete kandmine polekski nii hull. Aga koju jõudes ei võeta neid mitte seljast, neid kuivatatakse istudes tule ääres. Nõnda külmetavad paljud, saavad kõha, influentsa jne. Ka määrinud riiete vahetpidamata kandmine soodustab haiguste tekkimist.“

Tuhanded noored mehed ja naised palgatakse igal aastal võõrale maale tööle ja veetakse pikaks ajaks kodumaalt välja. See ei jäta ka mõju avaldamata rahvaarvu kahane-misele. Suur osa neist hukkub harjumata kliima ja harjumata eluviiside tõttu. Koju tagasitulevad töölised on koduta, nende onnid kokku varisenud, põllud täis umbrohtu, nad on võõraks jäänud oma sugurahvale. See aitab endise sotsiaalse korra, usu ja eluviiside välja-tõrjumist.

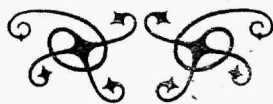
Samal määral kuidas suureneb Euroopa mõju, varisevad loodusrahvaste eneste sotsiaalsed traditsioonid ja usk, ilma et nad sealjuures europaseeruksid või omaksid tõeliku ristiusu. Tundeid ja mõtteviisi saab harva teisiti seada. Mitmed paganlikud kombes, pidustused, ohvrid, suhted jne. võivad eurooplasele näida vastikutena, loodusinimesele on see psüühiline vabanemine koormavast äripäevast. Võetakse talt see võimalus, röövitakse talt kõik, mis teeb temale elu elamisväärsiks, tema elamine muutub sisutuks.

On kindel, et loodusrahvaste muistse sotsiaalse korra ja usu lagunemine soodustab rah-

vaste langust, sest see kahandab neis huvi ja tahtmist elamiseks ja siginemiseks. Aafrika neegrisuguvõsadel, kes on suutnud seni alal hoida oma endiseid eluviise, pole sarnast sündimisarvu kiiret kahanemist, kui näit. Lõuna-Aafrika mustadel ehk Vaikse ookeani idapoolsete saarte elanikkudel, kel kunagi pole olnud tugevat sotsiaalset ega riiklist korda, ning keda kolonistid välja tõrjuvad. Eddystone'i saare kohta on korjatud järgmised andmed: lasteta abielud on esimeses põlves 19,4%, teises põlves 46,1%, kolmandas põlves 52,7%.

Hiljuti surnud Inglise antropoloog ja psü-koloog W. H. R. Rivers hoiatab tungivalt kultuuri hingeliste mõjude alahindamise eest metsrahvaste juures. „Esimese pilguga näib olevat tublisti liialdatud, et eluhuvi kaotus võiks viia ühe rahva väljasuremisele, aga minu uurimised on toonud mu otsusele, et see mõju on nii suur, et vaevalt võib teda ülihinnata. Sagedasti kuulatakse, kui kergesti võivad metsinimesed surra. Ikka jälle jutustatakse, kuidas mõni, kes terve ja tugev näis, suri mõnepäevase hoopis kerge haiguse järele. Haige metslane kaotab oma meelegendluse kohe. Tal ei ole enam tahtmist elamiseks ning sureb, kuna vaatleja seks mingit põhjust ei näe ega leia. Meile selgub see uskumata fakt, kui tuletame meele, kui kergesti surevad need metslased, kes on raskesti eksinud mingi usu-lise või seltskondlise seaduse vastu. On ümberlõkkamatult tõestatud, et melaneeslased, kes usuvad endid olevat nõiutud vaenlasest ehk kes teadlikult või kogemata on patustanud oma usu vastu, jäävad haigeks ning surevad mõne tunni või päeva jooksul. Kui inimesed, kes elada tahavad, nii lühikese ajaga võivad surra palja usu pärast, kui mitu korda kergem on mõista nende surma, langedes mõne haiglase kehalise või hingelise mõju ohvrina. Neist juhtumistest võib kindlasti oletada, et peapõhjus madalal kultuuriastmel seisvate rahvaste väljasuremises on eluhuvide kaotus.“

Väga elujõulised on need rahvad Melanee-sia saartel, kuhu eurooplased veel pole tunginud ehk kus omamaalased on neile tarvilit vastupanu osutanud. Samuti need elanikud, kes on omanud ristiusu mitte ainult väliselt, vaid kes uuelt usult on omanud ka uued eluhuvivid. Ristiusku pööranud Gröönimaa eskimod on üle saanud kultuurimuutuse kriisist ning on väga elujõulised.

LORD NELSONI VIIMANE ARMASTUS.

SCHUMACHERI AJALOOLINE ROMAAN.

Tõlkinud E. J.

„Miks viipasite minule, kui kuningas minu arvamist teada tahtis saada?“ küsis äkki Nelson, kui ta Emma ja sir Villiamiga Palazzo Sessa'sse tagasi sõitis. „Et mind hoiatada?“ Emma jaatas.

„Ma tahtsin, et teie mitte nii avalikult sõja poolt ei oleks. Kui ta äpardub...“

„Kas teie maaväge ei usalda?“ katkestas teda Nelson kohkunult. „Ta on oma võimisi ju Ülem-Itaalias näidanud. Isegi Buonaparte kiitis teda!“

„Ratsavägi! Kakstuhat meest! Kuid jalavägi... ah, kuis seda kokku aeti! Igas valdas võeti äkki teisel septembril iga tuhande hinge pealt kaheksa meest. Ilma seaduseta, ettevalmistamata, arstlise järelvaatuseta. Kõik loomaliku vägivallaga. Halastamata said nad oma perekondadest välja kistud. Nüüd kariuvad nad pettuse, võimu ja ülekohtu üle. Võib neile ette heita, kui nad tappa ei taha?“

Pilkavalt kehtitas sir Villiam õlgu.

„Lase neid aga kord trummi järel marsida. Küll viin ja peksukaigas nad edasi ajab! Ka meil Inglismaal sunnitakse madrused teenistusele!“

Vihaselt viskas Nelson pea kukla.

„Barbaarsus! Ebakohane ühele vabale rahvale!“

„Muidugi! Aga on nad seepärast arad? Ah mis, Emily, sa vaatad kõik halvast küljest! Rikud ainult meie sõbra tuju!“

Kurvvalt raputas Emma pead.

„Meie madrused on britid. Nad võitlevad, kui ka sunnitult, oma isamaa ja oma kuninga eest. Neapellastele on aga Bourbonid hispaanlased, võõrad. Kui ettevaatlikult ei lahutanud Caracciolo isamaad kuningamajast, kui ta Neapeli truudusest kõneles!“

Nelson muigas põlglikult.

„Kahepaikne inimene! Nagu kõik need itaallased!“

„Võib ühelt rahvalt, kes tuhande aasta jooksul alaliselt vahelduvate valitsejate all seisnud, avalikkust oodata? Ja siis — mis teavad nemad Maria Antoinette'ist? Et tundmatu surma kätte maksta peavad nad oma varanduse ja elu kaalule panema? Ah, ma kardan, ma kardan... Oleks ma aimanud, et kuningas lõpuotsuse teie kätte annab... Teie kuulsus,

teie noor kuulsus... nägin seda sündivat... kasvavat... Armastan seda, nagu kuuluks ta minule. Kui ta enneaegu sureks...“

Murelikult vaatas Emma Nelsonile otsa. Tema silmad olid täis pisaraid.

Sir Villiam naeris.

„Kas pole ta liigutav, meie Emma? Täieline naistüüp. Minu sõber Goethe, Saksa kuulus luuletaja, on teda õieti kirjeldanud. Sentimentaalne, ületulvav tundmusest, põlvitav oma hingede jumaliku iluduse ees. Õnneks pole aga lord Nelson mõni küpsuseta Verther, vaid Briti merimees, kes teab, millesse asi puutub. Ja kui ka Nazoni kuningas löödud saab Mis sellest? Tema keiserlik väimees ei võid ta maha jätta, peab Prantsusmaale vastu hakkama. Sel puhul on aga Venemaa kohustatud temale appi tulema. Nõnda siis — Euroopa sõda. Omavahel öeldud, seda vajame just meie, inglased, et segamatult teiste tallekesi oma lauta viia. Kas meie pole juba alustanud? Teie lähete nüüd Maltasse, mylord. Arvate, et me üht Nelsoni kaalule paneme, et ühele Ferdinandile saare võita, mis meie laevastikule hea seisukoht oleks. Ja kõige halvemal juhtumisel, — see Mõlemate Sitsiiliate kuningriik — õnnistagu teda ajalikkus. Mina teda vahvale Maria Carolinale ei soovita, kuid — meie võiksime irvitajad pärijad olla. — Ärge laske oma pea meie armsast unistajast tuliseks teha! Teie olete täna midagi korda saatnud, mille kallal meie diplomaadid — meie häbiks olgu see öeldud — pikemat aega oma hambaid oleme murdnud. Teie olete seda kuninga notti veerema pannud — ja tõepoolest, kallis sõber, kui Inglismaa teile seda unustab, siis pole ta Abukiri väärt! Minu õnnesoov! Minu avalik õnnesoov teie esimese võidu puhul suures poliitikas.

Sir Villiam võttis Nelsoni käe ja raputas seda.

Kuid Nelson ei vastanud midagi. Kahvatu naeratus lebas tema huultel. Kuna rasked varjud ta otsale tõusid...

Kaheskümnesesimene peatükk.

„San Germano laager, 5. nov. 1798.

Kallis sõber!

Praegu saabus sõnum, et Teie Gozzo võitnud olete ja La Valetta't piirate.

Theodor Altermann, (†)

kes kümne aasta eest „Estonias“ Hamleti osa mängis.

Rõõm on suur. Loodetakse, et varsti johanniitlaste rist üle terve Malta lehvib. Siiski palub kuninganna Teie rutulist tagasitulekut. Mack on sõjaväe võitlusvalmis kuulutanud, ei taha aga ilma Teieta alata. Kuna tema otse Rooma marsib, soovib ta, et Teie mere kaudu Livorno võtaksite ja kindral Naselli juhatusel kuus tuhat meest maale saadaksite, kes Championnet'ile selja tagant peale tungiks.

Maria Carolina on vaimustatud, loodab rutulist edu. Tal on Pariisis salagent, kes sealsest meeolust teateid saadab. Direktoorium olevat rahva seas oma usalduse kaotanud; ka puuduvat sõdimiseks raha. Championnet olla seepärast käsu saanud neapellaste eest võitluseta taanduda. Itaalia pidavat esialgu käest ära andma. Need teated on õiged. Ma nägin neid kirjalikult ja tundsin sama agendi käekirja, kes ka sir Villiami teenistuses seisab.

Hans Lauter,

Foto Parikas.

mängib nüüd „Estonias“ Hamleti osa.

Minu seisukord on hirmus. Ühel pool kuninganna, kes mulle nii palju head teinud, teisel pool isamaa, sir Villiam, Teie... Kui minu kartused täidunevad, peame küll kuninganna poole hoidma. Juba Syrakusi pärast on ta seda ära teeninud. Ja nüüd oleme veel selle vastutuse oma peale võtnud.

Sest peale, kui sõda otsustatud, on Maria Carolina kui ümber muudetud. Vahepidamata kõneleb ta tulevastest võitlustest, ei unista üksinda prantslaste väljaajamisest, vaid ka Neapeli suurendamisest. Ta ei lahku laagrist. Kui sõdurid harjutavad, ratsutab ta nende seas, segab ennast igale poole vahele. Ka Ferdinand on täis sõjalist vaimustust. Ta tahab sõjaväe etteotsa astuda ja Rooma võitjana Neapeli tagasi tulla, et seeläbi oma lugupidamist lazzaronide seas tõsta.

Ja sir Villiam?... Imelik, et ta kunagi sest hüüdest ei kõnele, mis sõjanõupidamisel üle mu huulte libises. Ma ei mõista teda. Vahest näib, nagu teaks ta kõik, teinekord aga, kui ei aimaks ta midagi. Kuid ma ei taha selle peale mõelda. Tahan ainult püüda tugev ja vahva olla, kui Horatio tagasi tuleb oma

Emma juure.

P. S. Ma ei talitnud seda küll õieti kirjutada, aga ehk on siiski parem, kui Sa seda kohe teada saad...

Äsja kõneles mulle sir Villiam, et ta Londonist kirju saanud, kus teatatakse kuulujuttudest lord Nelsoni suhete kohta kellegi neapellannaga. Sinu sõbrad olvat Sinu pärast suures mures, ja lady Nelson kavatsevat siia reisida. Neapellanna nimi olevat esialgu veel teadmata, kuid olevat juba selle teadasaamiseks kohalikku saatkonda pööratud.

Sir Villiam küsis minult, kas ma midagi selle kohta ei tea. Ah, kallid, kuidas oli mul!... Ühtaegu olin aga uhke, et see keegi neapellanna ei ole, kes Nelsoni armastab, vaid mina. Siis aga tuli raskus mu südamesse. Kui kaua kestab sääranne õnn? Varsti tuleb see, kel Sinu kohta õigus on... E."

* * *

Viis päeva hiljem oli Nelson Neapolis. Kui ta Emma juure läks, tahtis see temale vastu söösta, meeletu rõõmust. Kuid Nelsoni tõsist nägu nähes tuli talle meele, et nüüd saabub otsustav silmapilk. Seepärast jäi ta tagasihoidlikuks.

Ühtki silmapilku ei saanud nad üksinda olla. Palazzo Sessa oli täis inimesi. Oli nagu miski sõjamagasin. Arstid võtsid rohtusid, haavasisesid ning sooje vaipu vastu; daamid lõikasid bandaashe; sõdurid tassisid virnadesse liha, leiba ja puuvilja. Vahetpidamata hüüti Emmat. Igalpool küsiti temalt juhatust. Vaevast leidis ta rahuliku minuti, kus Nelsoni kirju lugeda võis, mis see Inglismaalt saanud ja milles talle Londonis liikuvatest kuulujuttudest teatatakse. Lady Nelson olevat kindlasti otsustanud Neapeli sõita, kui Nelson mitte Inglismaale tagasi ei lähe.

Kahvatanult ulatas Emma Nelsonile kirja tagasi. Vaevast sundis ta ennast kõnelema.

„Sir Villiam pole siis mitte valetanud,“ ütles ta lõpuks häälega, mis talle endalegi võõrana ja külmana näis. „Ja teie, mylord, mis olete teie vastanud?“

Nelsoni silm riivas taas olevaid daamisisid, kes neid uudishimulikult seirasid. Tema nägu oli moonutuse tõttu kiviks muutunud, kuid tema hääle rusutud toonis põles meeletu kirg.

„Sa küsid veel? Kui väiksel hindad sa minu armastust! Minu naine... tema ei tule. Ja sõbrad... on mul sõpru peale sinu? Keegi ei pea meid lahutama! Keegi, keegi!“

Nelson vaatas oma raudse naeratusega Emmale otsa ja sütitas temas kõik leegid lõkkele.

„Mine ära, mine ära!“ sosistas Emma äkki nagu meeletult. „Kui sa ei lähe, suudlen sind siinsamas inimeste ees...“

* * *

Õhtul sõitsid nad San Germanosse sõjamaanoövrile, mis pidi olema järgmisel päeval. Emma istus sir Villiami kõrval, temale vastas oli Nelson.

Sõidu kestel kõneles sir Villiam vahetpidamata. Kuid mis ta ütles, ei mõistnud Emma. Ei tahtnudki mõista. Pead tahapoole toetades vaatles ta poolavatud silmil Nelsoni. Katva mantli all puhkasid nende käed üksteises.

Terve kuu olid nad lahus olnud. San Germano inimrüheluses leiavad nad vaevast rahulikku silmapilku. Ja sealt läheb Nelson otse laevale, Livornosse, sõtta...

Ah, seda arga tagasihoidlikkust! Miks ei teinud Emma esiti seda, milleks teda veri sundis. Nüüd ei saa nad, võib olla, elus kunagi enam üksteist suudelda...

* * *

San Germano...

Eelseisval sõjakäigul tahtis Mack oma kuuekümne tuhande neapellasega äkilise pealetungimisega Championneti kakskümmend tuhat prantslast Roomast välja heita ja neid, Livornost tuleva kindral Naselli vägedega ühinedes, täiesti hävitada. Seda plaani pidi käesolev manööver kujutama. Nõrgemat, Championnet'i prantslasi kujutlevat väeosa juhatas keegi prantslane, marquis Damas, kes neapellaste teenistuses seisis; tugevamat osa — ülemjuhataja Mack ise. Üle oja viiv kivisild kujutas Rooma. Sellest pidi Damas Naselli toetusel üle aetama.

Sir Villiam, kuningas, Emma, Maria Carolina ja Nelson olid künkale ratsutanud, kust väljavaade alla legendikule avanes. Nende järel seisis Nelsoni ohvitserid, majesteetide saatjad ja mõned tähtsamad seltskonna liikmed. Taga, shandarmide ja politseinikkude poolt piiris hoitud rahvamass.

Manööver algas. Kuristikust tulles koonduisid eskadronid, patareid ja pataljonid. Nende seas kihutas Mack ringi. Jooksvahaigusest küüru tõmbunult istus ta omas tõllas. Tõusis vahetevahel püsti, et käte äkilise liigutusega vägesid juhatada. Vajus siis jälle, nagu kuulist tabatud vankri polstrisse tagasi.

Väiksenä ja koomilisena näis see Emmale. Ülemjuhataja sarnanes oma rabelevas tegevuses ühele püstitõusvale mehikesele; kirjult riidetatud nukkudena said sõdurid nagu nägematuil traatidel edasi lükatud. Kui titeteater oli see manööver.

Jalutuskäik Rooma...

Maria Carolina oli aga vaimustatud. Vahetpidamata pööras ta Nelsoni tähelpanu vägede liikumiste peale, kiitis Macki hoolt ja tegujõudu, leidis temas ikka uusi geniuse tunnuseid. Kui aga Nelson tagasihoidlikuks jäi, tungis ta oma sõnadevulinaga temasse, et vähemalt mõnda sunnitud otsust oma hirmu vähendamiseks leida.

Nüüd lähenes Macki vägi sillale. Tema eest taganesid Damasi pataljonid ja näisid metsikule põgenemisele valmistuvat...

Äkki tõmbas Nelson pikksilma välja.

„Mis see on? Kas teie majesteet näeb silmalt paremal pool olevat metsakest? See oli esiti Mack'i paremal pool. Nüüd on ta selja taga. Mis seal sünnib?“

Maria Carolina ja Emma vaatasid näidatud sihti.

Meeletu kiirusega lähenes sealt üks ratsaväe osa ja tungis Mack'i tagavaravägede peale. Patareid võtsid lähedal oleva mäeharja oma alla ja avasid hävitava tule. Jalavägi tungis hirmsa kisaga vaenlastele jälle.

Ühtaegu pöörasid ka Damas'i põgenevad väed tagasi. Silla juures tekkis hiigla rüselus, mille keskel Mack'i tõld vankus. Äkki kõva sarvesignaali, mida pasunate kõrvulukustav kõla jätkas. Kõik seisis vait.

Maria Carolina langetas pikksilma.

„Aja oma hobune ette, et kuningas mind ei kuule,“ sosistas ta Emmale. „Ja teie, mylord, palun lähemale. Need inimesed, kes metsast sööstsid — kas ei kannud nad valget käesidet, Damas'i partei tundemärki? Kuis sattusid nad äkki Mack'ile selja taha? Oma ausõna, mylord, ütelge mulle õigust!“

Nelson kummardus sadulas. Tema tumedal näol tuksus vihane pilge.

„Õigust, majesteet? Parun Mack ei pidanud tarvilikuks seljatagust kindlustada. Pääsis ainult selle läbi täielisest hävinemisest, et ta signaali anda lasi. Geniaalne abinõu. Ma kardan ainult, et Championnet sellest ei hooli!“

Maria Carolina kahvatus.

„Teie ei pea Mack'ist sugugi lugu?“

„Ühest ülemjuhatajast, kes oma ülesande algust ei tunne? Ühest tahtejõust, kes viis tõlda ja kakskümmend hobust vajab, et edasi liikuda?“

„Teie olete vali, mylord...“

„Vali? Ma ei heida talle tema keha ette.

Olen ise sant. Kuid ka tema vaim on lagunenud. Kuningriik ei tohi mitte paljurääkija jooksvahaigete jalgade peale seatud saada. Annaks jumal, et eksin. Kuid ennustada on siin kerge. Viisteist päeva peale selle, kui Mack Rooma piiridest üle on astunud, seisab Championnet Neapeli ees. Kui ma teile nõu tohin anda, majesteet... ajage see mees kuradile!“

Maria Carolina raputas pead.

„Võimatu! Keiser... meie oleneme temast... ta ei annaks meile kunagi andeks...“

„Siis loobuge sõjast!“

„Peale selle, kus me nii kaugele oleme läinud? Nüüd on juba hilja. Isegi kuningat ei tohi ma tagasi hoida. Mis ma temale ütlen? Ja need patrioodid... need mustaksid veel rohkem tema nime.“ Tema pilk libises suursugustele tõldadele, tumedale inimmassile. „Ma kuulen neid naervat... Teist nõu, mylord!“

Nelson kehitas õlgu.

„Teist? Oodata, kas Mack võidab. Vast...“

„Ja kui ta löödud saab?“

„Põgeneda...“

Viha pärast karjatas kuninganna. Tema käsi haaras ratsapiitsa, nõnda et see murdus.

Mylord!“

Jälle kummardus Nelson.

„Teie puudutasite minu au. minu õigust...“

Maria Carolina pigistas huuled kokku, langetas pilgu. Siis tõmbas ta hobust ja kihutas üles mäele, kus ta kõikidele uudishimulistele pilkudele nähtaval oli...

Nüüd lähenes Mack ja teatas majesteetidele, et manööver lõppenud. Vaevaga mahasurutud kohmetus peegeldus tema halli näo tüksumates kortsudes.

Kõikjal valitses vaikus. Ainult tõldadest ning tollelt tumedalt massilt võre tagant kostis lämmitatud naerukihin.

Maria Carolina silmis välgatas viha. Äkki aga tõmbusid tema tarretanud näojooned lahkele naeratusele. Sadulas allapoole kummardudes ulatas ta Mack'ile käe.

„Ma tänan teid, kallid parun,“ ütles ta tõtetud häälel. „Teie olete meile suurepärase proovi omast sõjakunstist näidanud. Olete meie sõduritega rahul?“

Kergendatult surus Mack kuninganna käe oma huulele ja suudles siis täis vaimustust oma enese sõrmi.

„Muidugi, majesteet, muidugi! Kuid...

Stulginsky,

valiti uuesti Leedu presidendiks.

Vene revolutsiooniline riietuskunst.

Keegi Moskva naiskunstnik on naiste kleidi valmistanud, mida 20 moodi muuta võib, igakord isesuguseks. Kleit on 10 meetrist riidest tehtud, teine pool riidel teistsugune, nii et kumbagi poolt tarvitada võib. Übermuutmise juures ei tule midagi juure lisada. Siin tähtsamad tüübid sellest ühest kleidist, mida väga kerge olevat tarvitada järele ümber muuta.

majesteet on muidugi märganud... silla juures väike segadus! Tõsisel momendil seda muidugi ei juhtu... Sõjavägi on, nagu ütlesin, parem Euroopas. Lööb igat vaenlast. Itaaliast, üle Alpide. Kuhu majesteet käsib.“

„Ka Prantsusmaale? Ja Pariisi?“

See hele, terav hää! tuli ühelt naiselt, kes tõllas esimeses reas püsti seisis. Taskuraamatut ning pliiatsit käes hoides vaatles ta kindrali tehtud süütusega, mille taga aga pilkehimu välgatas.

Emma tundis teda kohe. See oli Eleonora Fonseca, Neapeli kuulsam luuletajanna. Kord oli ta Maria Carolinat jumaldanud, nüüd aga, peale õpilaste karistust, vihkas ta teda.

Kähku pööras Mack tema poole.

„Kuidas arvama?“ küsis ta segaselt, oma lornetti otsides, mis tema lotendava vormi laia rinnavolti oli peitunud. „Pole hästi mõistnud. Kuidas arvama?“

Eleonora Fonseca tõstis pisut oma raamatu.

„Olen kirjanik, ekstsellents. Meelitsen võõramaalastest kangelastest Itaalia pinnal eepost kirjutada. Ka see hiilgav päev ei tohi selles puududa*). Teie ekstsellentsi otsus on aga mõõduandev. Ja seepärast ei suutnud ma kiusatusele vastu panna, teie ekstsellentsilt küsida, kas teie Neapeli sõdijaid ka Prantsusmaale, Pariisi suudate viia.“

*) Ta avaldas hiljem vabariigi Monitore di Napoli's kirjelduse San Germano manöövrast, mis oli täis teravat pilget Maria Carolinale. Selle artikli eest mõisteti ta surma.

Meelitatult ning lõbusalt naeratas Mack.

„Miks mitte? Kui see olema peab. Miks mitte?“

„Ja kui Prantsuse politsei lubab. Eks? Sest ilma lubata... sealne politsei olevat väga täpne... ei näe võõraid heal meelel Pariisis. Ehk muretsete omale varem Championnet'ilt sissepääsuluba...“

Nüüd alles märkas Mack pilget. Ta tahtis midagi vastata, kuid tema sõnad lämbusid valalepääsnud naeru all.

Terve Neapel näis sellele pilkele kaasa hääletavat. Tolle aumärkidega ehitud väejuhi ja tema jalutuskäigu üle Rooma.

Maria Carolina sõitis Nelsoni juure ja vaatas metsikult tema vihast kahvatanud näkku.

„Kas näete seda varaste, petjate ja jumalata karja? Kas pole see väärne maa pealt hävinema? Aidake mind, mylord, et neid karistada võiksin. Et neile kätte tasuksin kõige eest, mis nad mulle teinud. Lubage mulle seda, mylord! Lubate?“

Maria Carolina pakkus oma kae, Nelson aga kõheles.

„Majesteet...“

Kuninganna huultele libises põlgav naeratus.

„Sõbrad õnnetuses! Muidugi... muidugi...“ Tema hääle mässusid salajased pisarad. Rinnast tungis haletsev toon. „Minu lapsed... minu lapsed...“

Siis heitis Nelson nõusse. Lubas talle kõik.

(Järgneb.)

Kõigile kirjastajatele ja raamatukauplustele

on ajakiri „AGU“ kõige sündsamaks kuulutuskohaks, sest kirjandussõbrad loevad seda ajakirja. Kes seda „AGU“ loeb, see loeb ka kirjandust, ostab uusi ja paremaid raamatuid. Tehke nad lugejatele kuulutuste läbi tuttavaks!

:-:

Kuulutused saata või ära anda „Päevalehe“ kontoris, Tallinnas.

:-:

„Tõesti, Max, sa tead väga palju!“
 „Ah, mis, Lonny, ma tean ainult seda, mis sina ei tea!“

Kunstinäitusel. Vaataja (kunstnikule): „Teie olete kunstnik, hea küll! Aga ütlege mulle ometi, kuidas teie sellest elate?“

Kunstnik: „Vaat see ongi alles tõsine kunst.“

Seminarist ballil. Seminarist kohmetu ja arglik, tantsib ballisaalis peene preiliga mõne ringi ja katsub siis juttu alustada. Raske on ainet leida, aga viimaks ütleb ta: „Põrand on siin kare, libisemist ei ole karta. Ainult mõned kohad olid väga libedad.“

„Need olid nimelt minu lakknahast kingad, need väga libedad kohad,“ vastab preili.

Koolis. Õpetaja (poisile): „Kas sa tead, mis kalev on?“

Poiss: „Ei.“

Õpetaja: „Aga millest su pintsak on tehtud?“

Poiss: „Isa vanast pintsakist.“

Kallis teatripilet. „Eile kanti teatris ette „Röövlid.“ Käisite vaatamas. Kuis oli mäng?“

„Suurepäraselt loomutruu. Juba kassa juures rööviti minult kogu mu raha.“

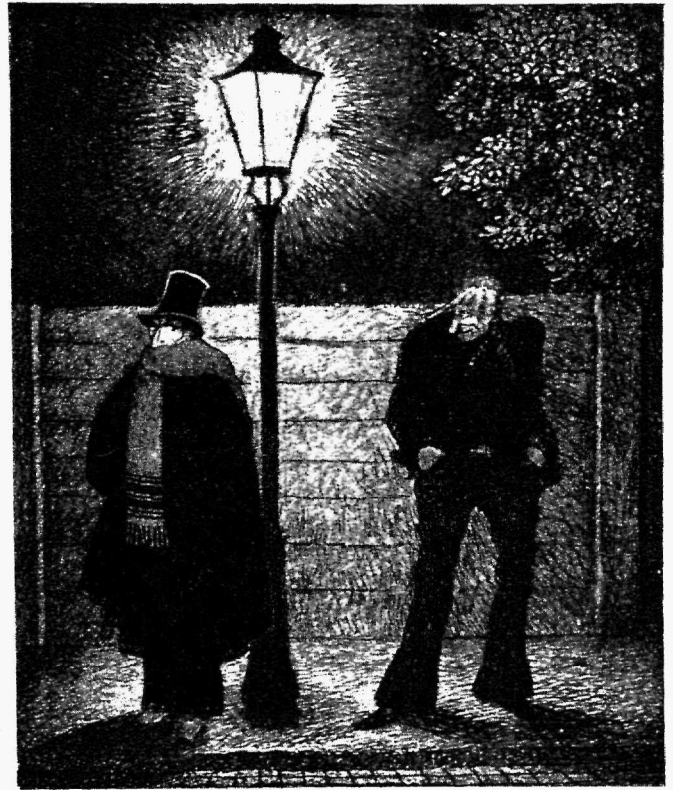
Ka kangelased. „Meie vaikivatele kangelastele“ loeb Hans ausambalt.

— Isa, kes on „vaikivad kangelased?“

„Abielumehed,“ arwab isa.

Seletus. „Isa, mida mõeldakse vaimlise toidu all?“

— Rumal küsimine! Kokaraamatut.

— „Nüüdsel ajal kus mehedki moenarrid, ei tea millaski seisab su ees ametivend või herrasmees!“

Kahetsus. Lesk: „Mu mees suutis igal hommikul kuus muna ja pool naela liha ära süüa!“

Herra (osavõttlikult): „Ja pidi nii vara surema — mis too veel edaspidi oleks suutnud.“

Head väljavaated. Puusärgitegija: „Neapeli näha ja surra, öeldakse — hm! Neapelis peaksin äri avama.“

Vastutav toimetaja Ed. Hubel.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Kooliõpilastele

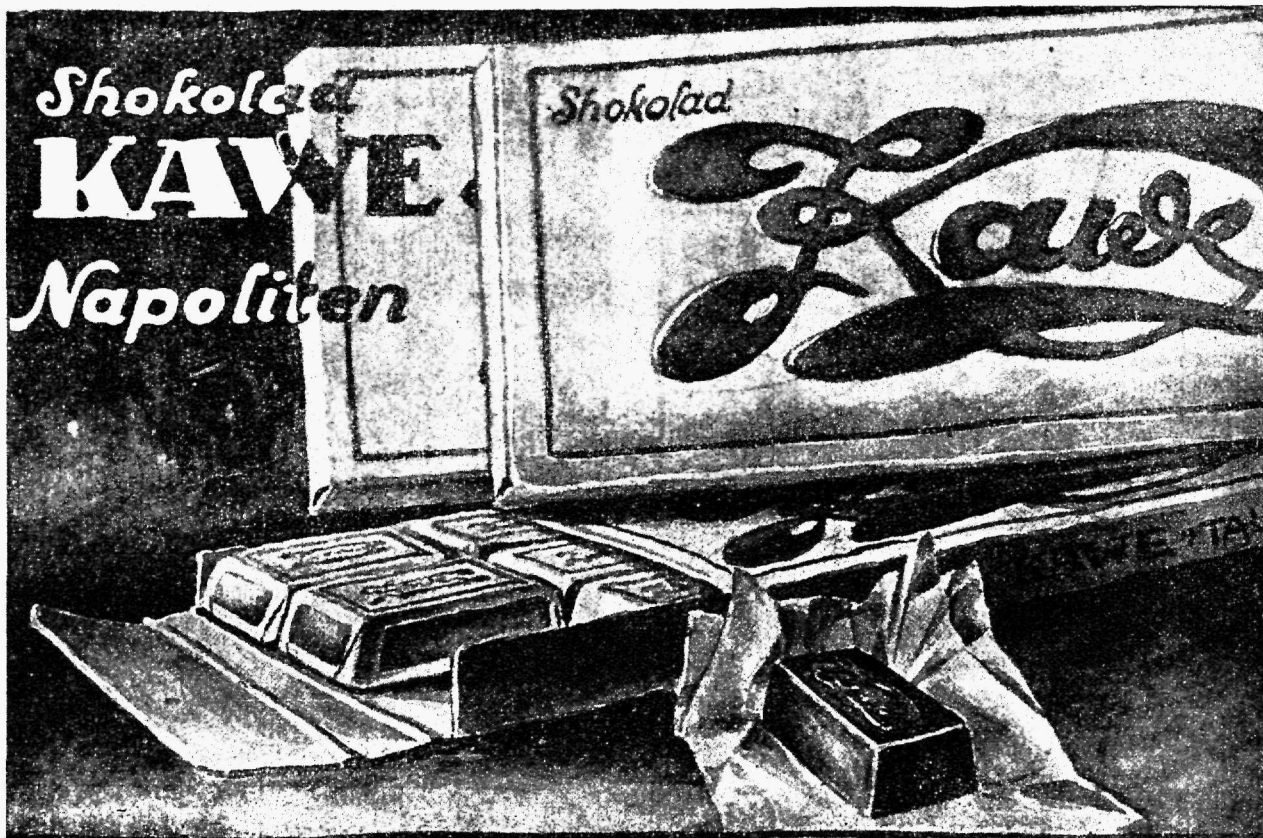
Mitmesuguseid vormimütse suures valikus ja igasuguseid teisi mütse soovitab mütsikauplus

Suur-Pärnu maant. nr. 8.

(firma „Odav“)

OSKAR VIHKMANNI
 KELLASEPÄÄRI JA ESIMESEKLASSI PARANDUSTÖÖKODA

-- VIRU TÄNAV nr. 15 --

Ei võimaldada ühisusele avaramat ja tagajärjerikkamat tegevust, määras T.Ü. «OMA» volikoogu 29. apr. 1923. a. liikme osamaksuks

1.000 MARKA.

Juhatus pelub austatud liikmeid oma osamaksu täiendada selle summani 31. detsembr. 1923. a.

Ühisuse juhatus tegevuskavas seisab palju üldvajalikke kavatsusi, nagu ühissõõgimaia, riiete- ja jalanõudetöökoja asutamine ning abi-kaupluste võrgu laiendamine, mis tarviliku kapitaali puudusel teostamata seisavad.

«OMA» on suurim tarvitajateühisus Eestis liikmearu poolest, olgu ta suurim ka oma tegevuse poolest!

Uusi liikmeid võetakse alati vastu.

A. ADAMKA

Tallinn, Vana-Posti tän. 2

Jalanõude kauplus.

Alati saadaval suures valikus kõige uuema moe järele jalanõusid — nii oma töökojas valmistatud kui ka väljamaa omi. Tellimised täidetakse korralikult, hinnad õiglased.

Kõige austusega A. Adamka.

SAAPAKAUPlus

Müüri vahe t. 9 ja Vana Kalamaja 26

soovib hooajaks kõiks. moods. meester. ja naister. jalanõusid, musti, värvilisi ja lakk-kingi. oma- ja väljamaa tööstusest. Koolilastele tugevaid saapaid.

Hinnad vastutulelikud.

Austusega Kõösel ja Kõtsi.

TALLINNA KREDIIT PANK.

Osakonnad Haapsalus ja Nõmmel.

Äriseis 31. augustil 1923. a.

Aktiiva.

Passiiva.

Kassa ja arved teistes pankades	Mk. 3.992.549,38	Aktiivkapitaal	Mk. 30.000.000,—
Väärtpaberid	" 2.529.419,36	Tagavarakapitaal	" 14.254.199,43
Laenuid	" 270.297.994,99	Hoiusummad	" 169.521.772,15
Korrespondendid:		Korrespondendid:	
" Loro" Mk. 21.636.712,73		" Loro" Mk. 14.332.480,27	
" Nostro" " 8.832.853,23		" Nostro" " 17.614.067,08	
Liikumata varandus	" 10.250.059,61	Osakonnad	" 469.091,75
Kulud	" 6.825.143,25	Laenu arved teist. pankades	" 55.155.754,97
Makstud 0/0% ja komisjon	" 3.453.229,15	Saadud 0/0% & komisjon	" 20.762.720,72
Muud aktiivid	" 5.435.542,98	Muud passiivad	" 11.153.418,31
	<hr/> Mk. 333.253.504,68		<hr/> Mk. 333.253.504,68

Igasugused pangaoperatsioonid sise- ja väljamaal.

Korrespondendid suuremates väljamaa ja
- kõigis kodumaa linnades ja alevites. -

EESTI PANK.

Osakonnad kõigis maakonnainnades.

Arvete seis 31. augustil 1923. a.

Aktiiva.		Passiiva.
Kassa		Põhikapitaal
a) pangatähed	637.748,100,—	Tagavarakapitaal
b) riigikassatähed, vahetusraha jne.	592.079,834,16	Pangatähed
Väärtpaberid	40.774,908,—	Riigikassa
Hoiusummad väljamaal	137.703,597,58	Hoiusummad
Välisvaluuta	50.154,519,82	Korres-pondendid välisvaluuta „Loro“
Laenuid välisvaluutas	288.891,406,11	Väljamaa korrespondendid „Nostro“
Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	126.427,745,21	Korrespondendid „Loro“
Väljamaa korrespondendid „Nostro“	55.889,496,46	Garantiid
Korrespondendid „Loro“	10.375,856,50	Akkreditiiivid
Korrespondendid „Nostro“	4.535,292,92	Osakonnad
Laenuid mitmesugustel arvetel	4.660,607,934,63	Mitmesugused arved
Osakonnad	769.793,859,29	
Mitmesugused arved	77.226,929,80	
	7.452.209.482,38	
Väärtused depooos	1.025.519.710,37	
Inkasso dokumendid		

Juhatus: E. Aule, J. Sihver, L. Sepp.
Raamatupidaja: J. Randmer.

Pank toimetab kõiki pangaoperatsioone kodu- ja väljamaal, nagu: võtab raha hoiule, diskonteerib vekslid ja annab laene. Ostab väärmetalle, ostab ja müüb välisvaluutat, võtab oma peale raha edasisaatmise ja dokumentide inkasso, annab välja maksatähti iga soovitava summa peale ja vahetab neid oma osakondades sularaha vastu jne.

Korrespondendid — kõik suuremad väljamaa pangad.
Operatsioonid Venemaal — Gospanga kaudu.

„AGU“

on loetavam Eesti ajakiri.

„AGU“ on sisuliselt kõige huvitavam ja mitmekesisem ajakiri.

„AGU“ on kõige pildirikkam ajakiri.

„AGU“ ilmub korralikult igal nädalal, tema kestev ilmumine on kindlustatud „PÄEVALEHE“ osaühisuse poolt.

„AGU“ toob ainult väärtuslikku ja kõlbulikku lugemismaterjaali.

„AGU“ toob pilte tähtsamatest sündmustest, tegelastest ja kujutavast kunstist.

„AGU“ ei peaks üheski majas puuduma!

Tellige „AGU“ ja soovitage kõigile oma tuttavatele!

„AO“ tellimise hind:

ühes kuus	120	mk.
kahes „	240	„
kolmes „	360	„
Üksiknumber	30	„

„AOS“ kuulutamine on kasulik, sest ajakirja, iseäranis pildiajakirja, ei visata kohe ära nagu ajalehte, vaid hoitakse alal ja võetakse mitmel korral kätte.

Nii on ajakirja kuulutusel **kestev mõju!**

Kuulutuste hind: 1 lehekülj 3500 marka

1/2	„	1750	„
1/4	„	875	„
1/8	„	440	„
1/16	„	220	„

Tellimisi ja kuulutusi võtab vastu „PÄEVALEHE“ ja ajakirja „AGU“
kontor Tallinnas, Pikk tän. 2.

Kirjade aadress: Tallinn, Pikk tän. 2, „Agu“.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus
(Päevaleht).

AKTSIA SELTS
EESTI LAENU PANK

TALLINNAS, OMAS MAJAS,
SUUR KARJA TÄN. NR. 18.

KÖNETRAADID: JUHATUS 24-24.
OPERATS. SAAL 2-34.

OSAKOND PETSERIS. AGENTUUR IRBOSKAS (JAAM).

PÕHIKAPITAAL MK. 15.000.000.-

TOIMETAB KOIKSUGU PANGAOPERATSIOONE SISE-
JA VÄLJAMAAL.

VÕTAB RAHA HOJULE JA MAKSAB KUNI 7%.
ANNAB LAENUSID VEKSLITE JA VÄÄRTPABERITE KIND-
LUSTUSEL.

JUHATUS.